

2008

Jaarrekening

Inhoud

1	Jaarrekening 2008	5
	Staat van lasten en baten in 2008	7
	Balans per 31 december 2008	9
	Kasstroomoverzicht 2008	11
2	Toelichting op de staat van lasten en baten in 2008	15
3	Toelichting op de balans	37
4	Grondslagen van waardering en resultaatbepaling	47
5	Verbonden partijen	51
6	Meerjarenbegroting	57
7	Overige gegevens	61

1 Jaarrekening 2008

Artsen zonder Grenzen

In de jaarrekening 2008 zijn de financiële gegevens opgenomen van de vereniging Artsen zonder Grenzen, gevestigd te Amsterdam.

De vereniging Artsen zonder Grenzen is opgericht op 7 september 1984. De vereniging heeft de volgende doelstelling:

Het organiseren van daadwerkelijke medische hulp aan mensen in noodgebieden en crises, waar ook ter wereld, overeenkomstig de beginselen uitgedrukt in het Handvest. Op basis van haar medische werk zal de vereniging zich tevens inspannen voor effectieve pleitbezorging met betrekking tot de bevolkingsgroep die zij bijstaat'.

Artsen zonder Grenzen Nederland maakt deel uit van het samenwerkingsverband Médecins Sans Frontières, waarbinnen negentien landenorganisaties en een aantal daaraan verbonden instellingen actief zijn. Naast Artsen zonder Grenzen Nederland voeren vier andere landenorganisaties daadwerkelijk zelfstandig projecten uit. Elke landenorganisatie is een zelfstandige economische en juridische eenheid.

De landenorganisaties zijn verenigd in de in Zwitserland gevestigde vereniging 'Association Bureau Médecins Sans Frontières International'. Omdat de samenwerking intensiever wordt en de onderlinge afhankelijkheid toeneemt, is in de jaarrekening een hoofdstuk 'verbonden partijen' opgenomen. In het hoofdstuk 'verbonden partijen' wordt nader ingegaan op de onderlinge afspraken, financiële stromen en bestuurlijke verwevenheid en de daarmee samenhangende risico's.

In de jaarrekening worden de onderlinge financiële stromen in het samenwerkingsverband Médecins Sans Frontières zoveel mogelijk zichtbaar gemaakt.

Meer uitgebreide informatie over de organisatie, waaronder het Handvest, is gepubliceerd op de website van Artsen zonder Grenzen en in het jaarverslag van Artsen zonder Grenzen. In het jaarverslag is ook een toelichting op de cijfers opgenomen. Het jaarverslag wordt op de website (www.artsenzondergrenzen.nl) gepubliceerd.

De vereniging Artsen zonder Grenzen is ingeschreven bij de Kamer van Koophandel Amsterdam onder nummer 41215974. De vereniging Artsen zonder Grenzen is aangesloten bij de brancheorganisatie VFI en beschikt over het Keurmerk van het Centraal Bureau Fondsenwerving (CBF). De voorwaarden voor het CBF-keurmerk kunnen op www.cbf.nl worden geraadpleegd.

GEHANTEERDE RICHTLIJNEN

De jaarrekening is ingericht volgens de *Richtlijn 650 Verslaggeving Fondsenwervende Instellingen*, zoals gepubliceerd door de Raad voor de Jaarverslaggeving in december 2007. Het doel van de Richtlijn is inzicht te verschaffen in de werving van fondsen en de daadwerkelijke besteding aan het doel waarvoor deze fondsen geworven zijn.

In de jaarrekening wordt op verschillende plaatsen verwezen naar richtlijnen en adviesregelingen van de brancheorganisatie VFI. Deze documenten zijn te raadplegen op www.vfi.nl.

STELSELWIJZIGING

In 2008 hebben zich geen stelselwijzigingen voorgedaan.

PRESENTATIE

Omdat bij Artsen zonder Grenzen de bestedingen aan de doelstelling voorop staan is er voor gekozen af te wijken van het voorgeschreven model voor de presentatie van baten en lasten. In de jaarrekening gaan de bestedingen voor op de inkomsten. De staat van lasten en baten wordt voor de balans weergegeven.

De grondslagen die worden toegepast voor de waardering van activa en passiva worden in hoofdstuk 4 van de jaarrekening toegelicht. Het verdient aanbeveling om voor het lezen van de staat van lasten en baten en de balans de grondslagen te lezen.

BESTEDINGEN	Toelichting	2008	Begroting 2008	2007
Besteed aan de doelstellingen				
Directe kosten Noodhulp	2.1	94.735	95.000	92.113
Vorbereiding en coördinatie in Nederland	2.2	10.354	11.000	11.258
Voorlichting en bewustmaking	2.3	2.077	2.450	2.092
Door derden uitgevoerde activiteiten	2.4	3.860	442	449
Totaal besteed aan de doelstellingen		111.026	108.892	105.912
Kosten werving baten				
Kosten eigen fondsenwerving	2.5	6.265	6.600	7.055
Kosten verkrijging subsidies van overheden	2.6	125	135	146
Totaal werving baten		6.390	6.735	7.201
Beheer en administratie	2.7	3.527	3.450	3.345
Totaal bestedingen	2.8	120.943	119.077	116.458
OPBRENGSTEN				
Baten uit eigen fondsenwerving	2.9	38.080	33.700	33.070
Baten uit acties van derden	2.10			
Opbrengst Nationale Postcode Loterij		18.883	15.000	15.461
Baten uit het samenwerkingsverband MSF	2.11	55.811	55.100	58.790
Subsidies van overheden	2.12	16.271	16.000	12.140
Overige baten	2.13	1.390	900	1.062
Totaal baten		130.435	120.700	120.523
RESULTAAT OPERATIONELE ACTIVITEITEN		9.492	1.623	4.065
Koersresultaten	2.14	-1.683	-700	-353
Overschot/tekort		7.809	923	3.712

BESTEMMING VAN HET OVERSCHOT / TEKORT	Toelichting	2008	Begroting 2008	2007
Toevoeging/onttrekking aan:				
Continuïteitsreserves	3.8.a.	0	0	-500
Bestemmingsreserves	3.8.b.	-656	0	387
Overige vrije reserves	3.8.c.	7.582	923	3.825
Bestemmingsfonds	3.8.d.	883	0	0
		7.809	923	3.712

Verklaring van het resultaat

Het resultaat uit operationele activiteiten wordt verklaard door een combinatie van factoren. Er werd € 1,5 miljoen minder uitgegeven aan hoofdkantooractiviteiten. De totale kosten werden daardoor lager. Aan het einde van het jaar namen de inkomsten uit eigen fondsenwerving meer toe dan verwacht. Ook werden meer subsidies toegezegd die nog aan het jaar 2008 moeten worden toegerekend. Dit betreft inkomsten van de **Nationale Postcode Loterij** uit de extra trekking (€ 883.369) en baten uit het samenwerkingsverband MSF (€ 2.798.000). Deze gelden zijn toegevoegd aan respectievelijk het bestemmingsfonds en de overige vrije reserves en zullen in 2009 worden besteed. In de begroting voor 2009 is daarmee rekening gehouden. Het operationele resultaat wordt verminderd door koersverliezen. Deze hangen vooral samen met de sterke koersbewegingen van de Amerikaanse dollar en het Britse pond gedurende het jaar. Het uiteindelijke resultaat komt daarmee uit op € 7,8 miljoen.

ACTIVA	Toelichting	31 december 2008	31 december 2007
Materiële vaste activa			
Bedrijfsmiddelen	3.1	241	618
Vorraden			
Vorraden voor de doelstelling Noodhulp	3.2	1.929	2.208
Vorderingen en overlopende activa			
Acties van derden	3.3	5.437	2.622
Samenwerkingsverband Médecins Sans Frontières	3.4	6.744	4.983
Subsidies van overheden	3.5	5.935	3.596
Overige vorderingen en overlopende activa	3.6	4.561	3.114
		22.677	14.315
Liquide middelen	3.7	60.410	53.017
Totaal activa		85.257	70.158
PASSIVA			
Reserves en fondsen			
Reserves	3.8		
Continuïteitsreserve		59.000	59.000
Bestemmingsreserves		2.170	2.826
Overige vrije reserves		6.394	-1.188
		67.564	60.638
Fondsen	3.8 d		
Bestemmingsfondsen		1.095	212
Schulden op korte termijn	3.9	16.598	9.308
Totaal passiva		85.257	70.158

KASSTROOM UIT OPERATIONELE ACTIVITEITEN

	31 december 2008	31 december 2007
Ontvangsten:		
Contributies, donaties giften en schenkingen	28.698	24.597
Ontvangsten uit nalatenschappen	7.821	7.997
Ontvangsten uit subsidies van private organisaties	1.148	300
Totaal ontvangen uit eigen fondsenwerving	37.667	32.894
Ontvangen van de Nationale Postcode Loterij	16.069	15.316
Ontvangsten van MSF-Duitsland	16.331	25.401
Ontvangsten van MSF-Verenigd Koninkrijk	12.815	11.404
Ontvangsten van MSF-Canada	5.605	9.017
Ontvangsten van overige MSF-secties	18.870	11.275
Totaal ontvangen uit het samenwerkingsverband MSF (betreffende projectfinancieringen)	53.621	57.097
Ontvangsten uit subsidies van overheden	15.334	15.963
Ontvangen rente	1.168	1.122
Ontvangen netto (omzet) belastingen	110	125
Ontvangen van MSF-secties uit hoofde van verstrekte voorschotten	1.381	880
Totaal overige ontvangsten	2.659	2.127
Totaal van de ontvangsten	125.350	123.397

vervolg op pagina 11

vervolg van pagina 10

	31 december 2008	31 december 2007
Transport: Totaal van de ontvangsten	125.350	123.397
Uitgaven:		
Betalingen gedaan in de project landen	48.167	51.280
Door derden uitgevoerde activiteiten	442	449
Betalingen aan MSF-Internationaal (afdrachten)	1.255	494
Betalingen aan MSF-Duitsland	1.282	1.433
Betalingen aan MSF-Verenigd Koninkrijk	1.321	1.556
Betalingen aan MSF-Canada	777	556
Betalingen aan overige MSF-organisaties	3.937	3.101
Betalingen aan MSF-Supply en MSF-Logistique	2.993	3.263
Totaal betalingen binnen het samenwerkingsverband MSF	11.565	10.403
Betalingen aan leveranciers van goederen en diensten	37.842	33.595
Betalingen inzake (uitgezonden) werknemers	17.697	21.101
Overige betalingen	2.068	58
Totaal betalingen op het hoofdkantoor	57.607	54.754
Totaal van de uitgaven	117.781	116.886
Kasstroom uit operationele activiteiten	7.569	6.511
Kasstroom uit investeringsactiviteiten		
Betalingen inzake investeringen in materiele vaste activa	-176	-414
Ontvangsten uit desinvesteringen	0	0
Totaal Kasstroom uit investeringsactiviteiten	-176	-414
Kasstroom uit financierings activiteiten		
Niet van toepassing	0	0
Totale kasstroom	7.393	6.097

vervolg op pagina 12

	31 december 2008	31 december 2007
Transport: Totale kasstroom	7.393	6.097
Mutatie liquide middelen		
Liquide middelen einde boekjaar	60.410	53.017
Liquide middelen begin boekjaar	-53.017	-46.920
Mutatie liquide middelen	7.393	6.097

DE KASSTROOM

Het kasstroomoverzicht is ingericht volgens de directe methode om beter inzicht te geven in de verschillende geldstromen binnen de organisatie. De kasstroom tussen Artsen zonder Grenzen Nederland en de landenorganisaties in het samenwerkingsverband MSF (MSF-secties) wordt duidelijk. Daarnaast is duidelijk welk deel van de bestedingen is gedaan in de landen waar projecten worden uitgevoerd. Het kasstroomoverzicht geeft mede inzicht in de liquiditeitsbehoefte van Artsen zonder Grenzen Nederland maar laat de variatie in de kasstroom niet zien. Een groot deel van de ontvangsten vindt normaal gesproken plaats aan het einde van het boekjaar terwijl de uitgaven redelijk gespreid over de maanden plaatsvinden. Dit betekent dat Artsen zonder Grenzen Nederland gedurende het jaar een groot deel van de kosten uit beschikbare middelen moet kunnen (voor)financieren. In 2008 werden ongebruikelijk veel projectsubsidies pas in december overgemaakt terwijl uitgaven voor noodhulp in mei en oktober opliepen.

De toename in de kasstroom kan worden verklaard uit de toename van de inkomsten uit eigen fondsenwerving. De vorderingen en de schulden op korte termijn ontwikkelden zich nagenoeg gelijk.

DE ONTVANGSTEN

De ontvangsten uit het samenwerkingsverband MSF betreffen projectsubsidies. Het verloop van de ontvangsten uit projectsubsidies uit het samenwerkingsverband MSF en van institutionele donoren wordt nader toegelicht in noot (3.4) en noot (3.5) van de jaarrekening.

De post 'Ontvangen van MSF-secties uit hoofde van verstrekte voorschotten' bestaat onder meer uit ontvangsten in verband met medewerkers die niet door Artsen zonder Grenzen Nederland maar door één van de andere MSF-secties zijn uitgezonden en van medewerkers op het kantoor in Amsterdam, die feitelijk werkzaamheden verrichten voor één van de andere MSF-secties. Overigens worden deze medewerkers niet tot de formatie van Artsen zonder Grenzen Nederland gerekend.

DE BETALINGEN

De betalingen gedaan in de projectlanden betreffen voor het grootste deel betalingen aan lokaal personeel. Transport- en opslagkosten alsmede de lokale kosten van uitgezonden medewerkers zijn de daarop volgende grotere posten. Met de huidige samenstelling van de projecten vindt ruim de helft van de uitgaven voor de projecten plaats in de landen of regio's waar deze worden uitgevoerd. Hoewel over meerdere jaren bezien de uitgaven in de projectlanden toenemen terwijl het volume van de betalingen gedaan in het hoofdkantoor afnemen, blijkt dit niet uit de kasstroom in 2008. In 2008 werden voor een aantal projecten (Zimbabwe, DR Congo) meer betalingen via het hoofdkantoor gedaan omdat betalingsverkeer in die landen niet mogelijk bleek of te grote risico's met zich mee zou brengen.

De betalingen aan MSF-Internationaal betreffen afdrachten (contributies) ten behoeve van de bureaustkosten en internationaal gecoördineerde activiteiten en projecten zoals de campagne 'Access to Essential Medicines' en het internationale fonds voor (medische) innovatie in de projecten.

De betalingen binnen het samenwerkingsverband MSF betreffen vergoedingen voor ingeleende medewerkers die zijn uitgezonden en werkzaam zijn in de projectlanden. Vanaf 2006 krijgen uitgezonden medewerkers een arbeidscontract in het land waar zij zijn geworven. De betalingen zijn in 2008 opgelopen van € 7,1 miljoen naar € 8,6 miljoen omdat in de periode 2006 - 2008 volgens planning geleidelijk meer medewerkers door de eigen, lokale MSF-secties zijn gecontracteerd. De 'betalingen inzake (uitgezonden) werknemers' gedaan vanuit het kantoor in Amsterdam zijn met een vergelijkbaar bedrag afgenomen. In de betalingen inzake (uitgezonden) medewerkers zijn opgenomen de salarissen, loonbelasting, sociale lasten en pensioenafdrachten.

De betalingen aan de inkooporganisaties 'MSF-Supply' (België) en 'MSF Logistique' (Frankrijk) zijn opgenomen als betalingen binnen het samenwerkingsverband MSF. Via de inkoopcentrales en magazijnen van Artsen zonder Grenzen-België en -Frankrijk

worden met name vervoermiddelen, medicijnen en specialistische hulpgoederen ingekocht. Met de gezamenlijke inkoop en transport worden belangrijke schaalvoordelen behaald en worden voorraden hulpgoederen binnen het samenwerkingsverband MSF efficiënter aangehouden. In totaal werd in 2008 € 3,0 miljoen (2007: € 3,3 miljoen) aan hulpgoederen ingekocht via deze organisaties.

Voor een volledig inzicht in de onderlinge geldstromen en financiële verhoudingen binnen het samenwerkingsverband Médecins Sans Frontières wordt verwezen naar de gecombineerde jaarrekening die medio 2009 zal verschijnen. In hoofdstuk 5 'Verbonden partijen' van deze jaarrekening van Artsen zonder Grenzen – Nederland zijn de kerncijfers voor het jaar 2007 opgenomen.

2 Toelichting op de staat van lasten en baten in 2008

In dit hoofdstuk worden de kosten en baten op volgorde van de staat van lasten en baten toegelicht. Het totaal van alle kosten, met de daarbij behorende toelichtingen, wordt in noot 2.8 vermeld. Vanaf noot 2.9 worden de baten toegelicht.

2.1 Kosten van noodhulp

IN DUIZENDEN EURO'S

De kosten van noodhulp hebben betrekking op projecten die door Artsen zonder Grenzen Nederland zijn of worden uitgevoerd. In deze noot wordt toelichting gegeven op de kosten van noodhulp per land en op de verdeling van de kosten per land.

In de bijlage bij deze jaarrekening worden per land achtereenvolgens de kosten per categorie, de kosten per projectactiviteit en de financiering per donor nader toegelicht. De kosten voor noodhulp zijn met € 2,6 miljoen gestegen van € 92,1 miljoen in het jaar 2007 naar € 94,7 miljoen in het jaar 2008. In veel landen waar Artsen zonder Grenzen Nederland werkt werd meer uitgegeven dan begroot.

In Myanmar werd op grote schaal noodhulp gegeven na de cycloon Nargis; in de Democratische Republiek Congo laaide het conflict op, Artsen zonder Grenzen was langere tijd de enige hulporganisatie die in het gebied bleef; in Zimbabwe werd de bevolking geconfronteerd met voedselschaarste en een cholera epidemie; Artsen zonder Grenzen besloot haar werk in Bangladesh voorlopig voort te zetten; in Uganda werd een nieuw project geopend in Karamoja; tenslotte werden projecten geopend in verband met de voedselschaarste in Ethiopië.

Door toenemende onveiligheid en na een fatale aanslag op werknemers van Artsen zonder Grenzen konden de projecten in Kismaayo en Mogadishu, Somalië niet worden voortgezet.

	Uitzgezonden medisch en logistiek personeel	Lokaal personeel	Medisch materiaal	Bouwmaterialen sanitatie	Bedrijfsvoering	Transport, opslag en vervoermiddelen	Opleiding en ondersteuning lokale instellingen	Audit, advies en ondersteuning projecten	Overige materialen, algemeen	Projectkosten 2008	Begroting Projectkosten 2008	Projectkosten 2007
KOSTEN NOODHULP												
Afghanistan	1	30			25					56	248	53
Bangladesh	515	448	216	32	83	162	2	15	0	1.473	353	1.787
Burundi	3		3			4			-1	9	25	1.876
Centraal-Afrikaanse Republiek	1.214	1.015	643	292	246	1.003	4	22	0	4.439	4.191	3.553
Colombia	868	1.281	205	15	155	203	8	7	26	2.768	2.716	2.753
Democratische Republiek Congo	3.050	3.925	2.283	530	585	1.533	47	93	-277	11.769	9.846	11.673
Ethiopië	1.305	1.192	751	150	282	570	8	38	-17	4.279	3.494	2.868
Haïti	677	1.971	867	142	96	159	4	23	12	3.951	3.869	3.045
India	1.088	851	463	117	171	273	2	15	117	3.097	2.860	2.865
Irak	246	177	1.188	0	94	261	231	38	-11	2.224	2.437	1.910
Ivoorkust	212	682	52	1	40	38	24	12	48	1.109	1.093	3.871
Mexico	5				1			29		35	0	0
Moldavië	274	252	57	12	58	33	3	6	2	697	743	332
Myanmar (Birma)	1.094	2.091	4.536	1.423	224	1.597	55	67	-64	11.023	8.485	7.128
Nepal	654	362	294	31	98	312	4	17	9	1.781	1.541	989
Nigeria	685	859	467	54	138	270	10	33	11	2.527	1.750	2.030
Oezbekistan	512	550	719	14	88	121	33	21	-12	2.046	1.501	2.090
Pakistan	704	596	312	156	125	234	4	15	8	2.154	2.684	1.683
Papua Nieuw Guinea	519	174	160	42	94	143	6	11	11	1.160	759	251
Filippijnen	4	1	1		1	1				8	0	0
Republiek Congo	303	588	26	16	41	33	5	5	1	1.018	1.240	3.091
Rusland/Kaukasus	338	1.906	947	43	257	246	40	11	52	3.840	4.193	4.197
Somalië	846	1.720	1.518	191	252	1.197	1	27	41	5.793	6.700	6.288
Sri Lanka	472	105	99	29	29	37	1	14	1	787	1.167	925
Sudan - Noord/Darfur	1.314	2.669	470	218	279	436	2	16	60	5.464	5.752	5.442
Sudan - Zuid	1.991	1.764	1.200	433	347	1.275	9	43	63	7.125	7.574	6.522
Transport: Subtotaal kosten noodhulp	18.894	25.209	17.477	3.941	3.809	10.141	503	578	80	80.632	75.221	77.222

vervolg op pagina 17

vervolg van pagina 16

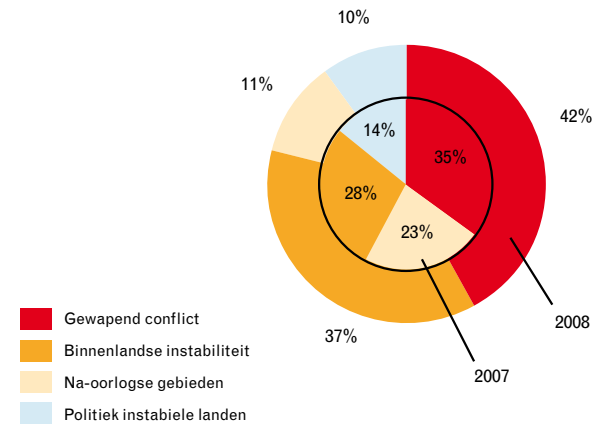
	Uitgezonden medisch en logistiek personeel	Lokaal personeel	Medisch materiaal	Bouwmateriaal en sanitatie	Bedrijfsvoering	Transport, opslag en vervoermiddelen	Opleiding en ondersteuning lokale instellingen	Audit, advies en ondersteuning projecten	Overige materialen, algemeen	Projectkosten 2008	Begroting Projectkosten 2008	Projectkosten 2007
Transport: Subtotaal kosten noodhulp	18.894	25.209	17.477	3.941	3.809	10.141	503	578	80	80.632	75.221	77.222
Tsjaad	1.551	1.286	597	352	331	679	8	27	71	4.902	4.136	4.299
Turkmenistan	379	273	102	43	64	60	5	4	-10	920	867	735
Uganda	735	645	216	208	110	273	3	22	18	2.230	888	2.251
Zimbabwe	1.067	1424	1.837	172	202	567	8	20	126	5.423	4.249	3.530
In 2007 gesloten projecten in Angola, Indonesië, Liberia, Sierra Leone en Zambia	11					1		6		18	12	4.341
In de begroting gereserveerd voor ongeplande Noodhulpprojecten											9.627	
	22.637	28.837	20.229	4.716	4.516	11.721	527	657	285	94.125	95.000	92.378
Overige kosten en mutaties in reserveringen ten behoeve van de directe kosten Noodhulp	613					59		-295	233	610		-265
Totaal Noodhulp	23.250	28.837	20.229	4.716	4.516	11.780	527	362	518	94.735	95.000	92.133

In het strategisch plan dat door het bestuur is vastgesteld zijn doelstellingen opgenomen voor de aard van de projecten. Deze doelstellingen kunnen worden vertaald naar de kosten van Noodhulp. In de onderstaande grafieken zijn de twee doelstellingen weergegeven die het meest bepalend zijn voor het werk van Artsen zonder Grenzen. Artsen zonder Grenzen werkt in de eerste plaats in conflictgebieden. Tenminste 30% van de Noodhulp moet worden besteed in conflictgebieden. Artsen zonder Grenzen wil in haar projecten vooral de slachtoffers van conflicten bereiken, tenminste 50% van de uitgaven aan Noodhulp moet aan deze groep van beneficianten zijn besteed.

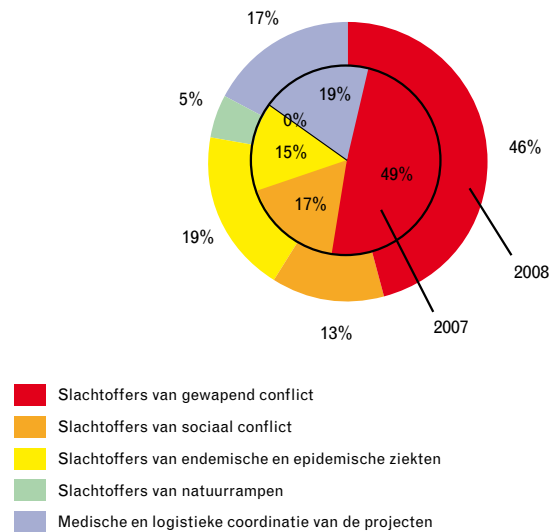
Het aandeel van de kosten voor medische, logistieke and administratieve coördinatie bedraagt ongeveer 16% (2007: 18%) van de totale kosten van Noodhulp.

Tenslotte wordt hier de financiering van de Noodhulp weergegeven. Het streven dat niet meer dan 10% van de uitgaven aan Noodhulp door institutionele donoren wordt gefinancierd, is in 2008 door het bestuur losgelaten. In 2008 werd 17% (2007: 13%) van de Noodhulp door institutionele donoren gefinancierd. De komende jaren wordt een verdere toename van institutionele fondsen verwacht.

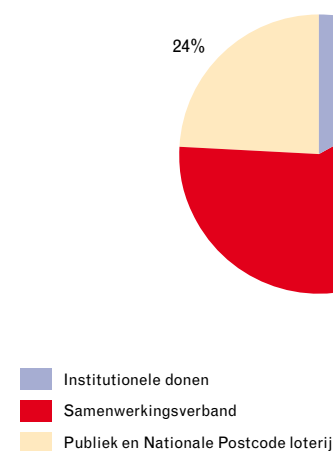
NOODHULP IN CONFLICTGEBIEDEN

NOODHULP VOOR SLACHTOFFERS VAN CONFLICTEN

FINANCIERING VAN DE NOODHULP

2.2 Voorbereiding en coördinatie

IN DUIZENDEN EURO'S

	Toelichting	2008	Begroting 2008	2007
Directe kosten	noot 2.8	1.378	1.415	1.362
Kosten van personeel op het hoofdkantoor	noot 2.8	5.916	6.650	6.723
Aandeel in de kosten van overhead	noot 2.8	3.060	2.935	3.173
Totaal		10.354	11.000	11.258

De kosten van voorbereiding en coördinatie zijn volgens verwachting afgenomen. Deze afname wordt veroorzaakt door het overdragen van projectmanagementtaken aan de kantoren in Canada en Duitsland.

In het hoofdstuk 5, Verbonden partijen wordt deze overdracht nader toegelicht.

2.3 Voorlichting en bewustmaking

IN DUIZENDEN EURO'S

	Toelichting	2008	Begroting 2008	2007
Directe kosten				
Periodiek <i>Hulppost</i> (25%; zie ook hoofdstuk 4, 'Grondslagen')		361	356	328
Afdrachten aan de internationale campagne 'Access to Essential Medicines'		259	221	195
Kosten voorlichtingsactiviteiten in televisie-uitzendingen van de Nationale Postcode Loterij		235	257	276
Overige		722	981	668
		1.577	1.815	1.467
Toegerekende kosten				
Kosten van personeel op het hoofdkantoor	noot 2.8	454	585	575
Aandeel in de kosten van overhead	noot 2.8	46	50	50
Totaal		2.077	2.450	2.092

De afdrachten aan de campagne 'Access to Essential Medicines' zijn in 2008 enigszins verhoogd op grond van de richtlijnen van het samenwerkingsverband MSE.

2.4 Door derden uitgevoerde activiteiten

IN DUIZENDEN EURO'S

Toelichting	2008	Begroting 2008	2007
Afdrachten aan 'Drugs for Neglected Diseases Initiative' te Geneve, Zwitserland	442	442	449
Afdrachten aan het internationale fonds voor innovatieve projecten, MSF-Internationaal	218	0	0
Projectsubsidie aan MSF-Frankrijk, Aardbeving China	200	0	0
Bijzondere activiteiten	3.000	0	0
Totaal door derden uitgevoerde activiteiten	3.860	442	449

De hoogte van de bijdrage van Artsen zonder Grenzen Nederland aan de het 'Drugs for Neglected Diseases Initiative' wordt bepaald door de verdeelsleutel die in het samenwerkingsverband MSF is overeengekomen. De subsidieovereenkomst met het 'Drugs for Neglected Diseases Initiative' is in 2003 aangegaan en is in juli 2008 beëindigd. De overeenkomst is niet verlengd. De afdracht aan het internationale fonds voor innovatieve projecten is in het samenwerkingsverband MSF bepaald op 1% van de inkomsten uit eigen fondsenwerving in het voorgaande jaar.

2.4 a Bijzondere activiteiten

IN DUIZENDEN EURO'S

	2008	2007
Productie film Artsen zonder Grenzen	3.000	0
Totaal bijzondere activiteiten	3.000	0

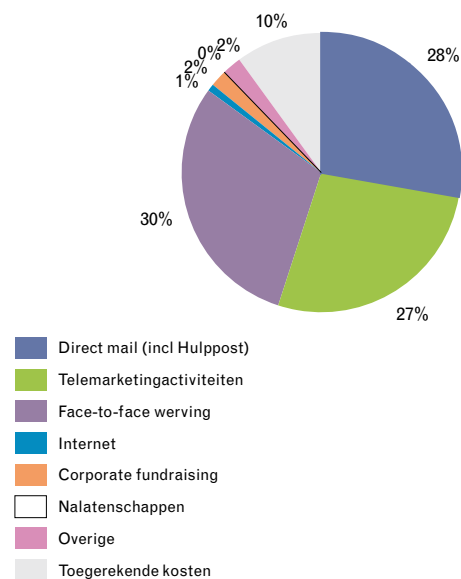
Artsen zonder Grenzen Nederland ontving van de **Nationale Postcode Loterij** een bijzondere bijdrage van € 3.000.000 die specifiek is bestemd voor de productie van een film over het werk van Artsen zonder Grenzen. De productie van de film is in 2008 uitbesteed. De uitbesteding van de productie van de film zal worden vastgelegd in een tripartiete overeenkomst tussen de **Nationale Postcode Loterij**, Artsen zonder Grenzen en de filmproducent. In deze overeenkomst worden nadere financiële verplichtingen voor Artsen zonder Grenzen uitgesloten.

2.5 Kosten eigen fondsenwerving

IN DUIZENDEN EURO'S

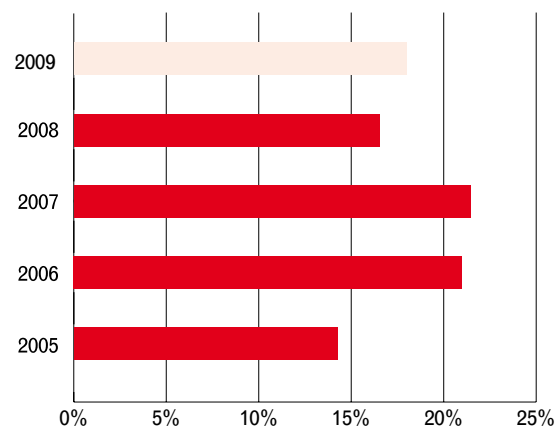
	Toelichting	2008	Begroting 2008	2007
Directe kosten				
Direct mail		658	598	586
Periodiek Hulppost (75%; zie ook hoofdstuk 4, "Grondslagen")		1.082	1.070	984
Telemarketingactiviteiten		1.696	3.300	3.417
Face-to-face werving		1.901	642	901
Fondsenwerving bedrijven		113	150	0
Internet werving		63	50	0
Overige en algemene kosten fondsenwerving		147	115	514
		5.660	5.925	6.402
Toegerekende kosten				
Kosten van personeel op het hoofdkantoor	noot 2.8	550	625	601
Aandeel in de kosten van overhead	noot 2.8	55	50	52
		6.265	6.600	7.055

SAMENSTELLING KOSTEN VAN FONDSWerving 2008

In de eerste helft van 2008 zijn de telemarketingactiviteiten die in 2006 en 2007 waren opgestart afgebouwd. In 2008 is meer gebruikt gemaakt van directe marketingmethoden zoals straatwerving en huis-aan-huis werving. Omdat de telemarketing in 2008 sneller werd beëindigd, is minder uitgegeven aan fondsenwerving dan begroot. De samenstelling van de kosten van fondsenwerving is hieronder weergegeven. De samenstelling van de opbrengsten (noot 2.9.c.) is volgens dezelfde indeling weergegeven als de kosten. Hiermee is een betere vergelijking tussen de kosten en de opbrengsten van de verschillende wervingsactiviteiten mogelijk. In 2008 werkten 10 voltijd medewerkers aan fondsenwervingsactiviteiten (2007: 10 voltijd medewerkers).

KOSTEN VAN EIGEN FONDSENWERVING ALS % VAN BATEN EIGEN FONDSENWERVING

Ten opzichte van het vorig jaar zijn de totale kosten van fondsenwerving gedaald van 21,3% naar 16,5% van de geworven middelen. Over de periode 2006-2008 bedroegen de kosten van fondsenwerving gemiddeld 19,8% van de geworven middelen. Daarmee blijft Artsen zonder Grenzen ruim binnen het door het CBF vastgestelde maximum van 25%. Artsen zonder Grenzen streeft er naar de kosten van de eigen fondsenwerving onder de 20% van de daarmee geworven inkomsten te houden. De relatieve daling van de kosten eigen fondsenwerving is in lijn met de verwachtingen.

De fondsenwervingsactiviteiten van Artsen zonder Grenzen zijn in overeenstemming met de in het jaar 2000 vastgestelde 'Gedragscode-VFI' en relevante gedragscodes van andere brancheorganisaties. Artsen zonder Grenzen heeft daarnaast een eigen gedragscode voor fondsenwerving en onderhoudt een klachtenregister voor donateurs. Beide zijn opgenomen in het fondsenwervingsbeleid dat door het bestuur is vastgesteld.

2.6 Kosten verkrijging subsidies van overheden

IN DUIZENDEN EURO'S

	Toelichting	2008	Begroting 2008	2007
Directe kosten	<i>noot 2.8</i>	6	7	7
Kosten van personeel op het hoofdkantoor	<i>noot 2.8</i>	108	118	128
Aandeel in de kosten van overhead	<i>noot 2.8</i>	11	10	11
Totaal		125	135	146

De kosten voor de verkrijging van subsidies van overheden betreffen met name de kosten van het indienen van subsidieaanvragen en het verantwoorden van de uitgaven. Voor zover de kosten worden gemaakt in het hoofdkantoor zijn deze hier verantwoord. De kosten die daarnaast in de projectlanden worden gemaakt worden tot de kosten van de coördinatie Noodhulp gerekend. De inkomsten uit subsidies van overheden namen in 2008 met € 4,2 miljoen toe tot € 16,3 miljoen.

2.7 Kosten Beheer en administratie

IN DUIZENDEN EURO'S

	Toelichting	2008	Begroting 2008	2007
Directe kosten	<i>noot 2.8</i>	1.072	1.044	981
Afdrachten aan het kantoor MSF-Internationaal	<i>hoofdstuk 5</i>	474	458	265
Kosten van personeel op het hoofdkantoor	<i>noot 2.8</i>	1.800	1.800	1.930
Aandeel in de kosten van overhead	<i>noot 2.8</i>	181	148	169
Totaal		3.527	3.450	3.345

De totale kosten voor 'Beheer en administratie' bedroegen in 2008 3,0% van de totale uitgaven (2007: 2,9%) en worden in noot 2.8 hieronder nader toegelicht.

2.8 Totaal van alle kosten, specificatie en verdeling van de kosten naar soort en bestemming

IN DUIZENDEN EURO'S

In het onderstaande overzicht is het totaal van alle kosten opgenomen. De kosten van personeel werkzaam op het hoofdkantoor en de kosten van 'Overhead' worden verdeeld naar rato van het aantal toewijsbare fulltime eenheden werkzaam in hoofdkantoor gedurende het jaar. De kosten van 'Overhead' worden voor de verdeling volledig in het overzicht van de totale kosten vermeld. Artsen zonder Grenzen wil de omvang en de aard van deze

kosten ook voor de toerekening aan de hoofdactiviteiten laten zien en daarmee ook inzicht geven in de verdeling van kosten tussen 'Overhead' en 'Beheer en Administratie'.

De toerekening van kosten aan de verschillende activiteiten wordt in hoofdstuk 4; grondslagen, toegelicht. Het totaal van de kosten en de toekenning van de kosten is als volgt:

	Besteed aan doelstelling				Werving Fondsen		Beheer en Administratie	Toe te rekenen	Totaal 2008	Totaal Begroting 2008	Totaal 2007
	Noodhulp	Door derden uitgevoerde activiteiten	Voorbereiding en coördinatie	Voorlichting en bewustmaking	Eigen fondsenwerving	Verrijging Subsidies Overheden	Beheer en Administratie	Overhead			
Aantal fulltime eenheden werkzaam gedurende het jaar	467	0	104	8	10	2	31	13	635	716	714
Directe kosten noodhulp											
Uitgezonden medisch en logistiek personeel	23.250								23.250	23.544	24.244
Lokaal personeel	28.837								28.837	30.383	28.024
Medisch materiaal	20.229								20.229	20.874	18.384
Bouwmateriaal en sanitatie	4.716								4.716	2.751	3.252
Bedrijfsvoering	4.516								4.516	4.646	4.738
Transport, opslag en vervoermiddelen	11.780								11.780	10.656	11.487
Opleiding en ondersteuning lokale instellingen	527								527	1.278	587
Audit, advies en ondersteuning projecten	362								362	397	403
Overige materialen, algemeen	518								518	488	994
Subtotaal directe kosten noodhulp	94.735								94.735	95.017	92.113

vervolg op pagina 25

	Besteed aan doelstelling				Werving Fondsen		Beheer en Administratie	Toe te rekenen	Totaal 2008	Totaal Begroting 2008	Totaal 2007
	Noodhulp	Door derden uitgevoerde activiteiten	Voorbereiding en coördinatie	Voorlichting en bewustmaking	Eigen fondsenwerving	Verrijging Subsidies Overheden	Beheer en Administratie	Overhead			
vervolg van pagina 24											
Transport: Subtotaal directe kosten noodhulp	94.735								94.735	95.017	92.113
Subsidies aan derden		642	-	-	-	-	-	-	642	442	449
Afdrachten		218	-	259	-	-	474	-	951	680	460
Publiciteit en communicatie		3.000	-	800	4.376	-	-	-	8.176	5.725	6.036
Huisvestingskosten		-	-	-	-	-	-	1.006	1.006	1.000	1.017
Kantoor- en algemene kosten		-	186	461	1.162	-	510	1.141	3.460	3.800	3.615
Kosten voorraden en magazijnen		-	242	-	-	-	-	-	242	245	242
Reis- en verblijfskosten		-	654	27	32	6	106	45	870	910	886
Advieskosten		-	296	-	-	-	324	136	756	400	572
Kosten Bestuur		-	-	-	-	-	132	-	132	140	89
Afschrijving en rente		-	-	30	90	-	-	258	378	285	340
	94.735	3.860	1.378	1.577	5.660	6	1.546	2.586	111.348	108.644	105.819
Te verdelen Kosten											
Personeel werkzaam op het hoofdkantoor											
Salarissen en sociale lasten			4.934	379	459	90	1.501	639	8.002	8.800	8.147
Pensioenlasten			536	41	50	10	163	70	870	1.020	999
Overige personeelskosten			446	34	41	8	136	58	723	630	1.493
Subtotaal alle kosten	94.735	3.860	7.294	2.031	6.210	114	3.346	3.353	120.943	119.094	116.458
Toerekening van de kosten van Overhead			3.060	46	55	11	181	-3.353			
Totaal alle kosten	94.735	3.860	10.354	2.077	6.265	125	3.527	0	120.943	119.094	116.458

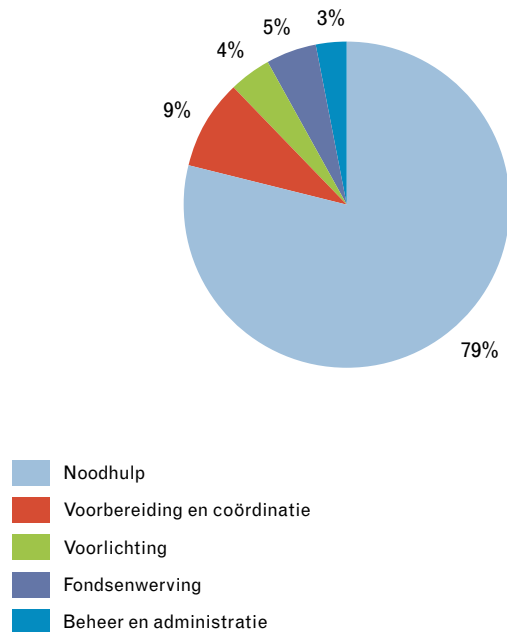
2.8 a De verdeling van de bestedingen

De bestedingen aan de doelstelling bedroegen 85% van het totaal van de inkomsten (2007: 88%). Het lagere bestedingspercentage wordt veroorzaakt door ontvangsten die aan 2008 worden toegerekend en in 2009 zullen worden besteed aan noodhulp.

In 2008 bedroegen de totale bestedingen 93% van het totaal van de inkomsten (2007: 97%).

De bestedingen aan de doelstelling bedroegen € 111,0 miljoen of 92% van het totaal van de bestedingen (2007: 91%) Artsen zonder Grenzen heeft zichzelf als norm gesteld dat van het totaal van de uitgaven 80% of meer aan de doelstelling wordt besteed. Deze doelstelling is vastgelegd in een manifest dat in 1996 in het samenwerkingsverband MSF is vastgesteld. Deze doelstelling wordt de laatste vijf jaren ruimschoots gehaald. In het samenwerkingsverband MSF wordt deze norm ook gehanteerd voor de gecombineerde jaarcijfers. (zie ook noot 2.8.b en hoofdstuk 5 van deze jaarrekening).

VERDELING VAN DE BESTEDINGEN 2008

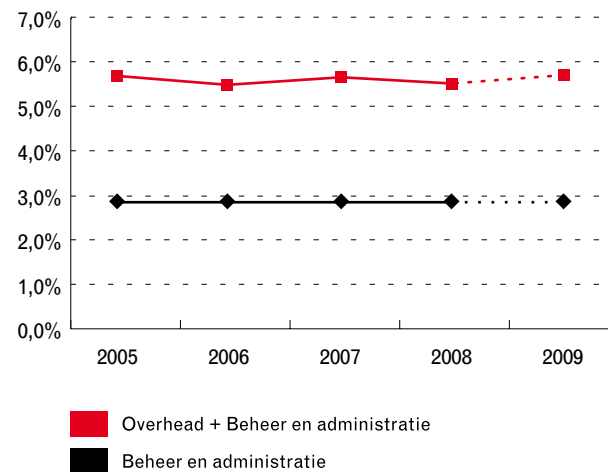
2.8 b De kosten van Beheer en Administratie

De kosten voor 'Beheer en administratie' voor doorbelasting van Overhead bedroegen in 2008 2,8 % van de totale uitgaven (2007: 2,9%). In de grafiek is het verloop van de kosten van 'Beheer en administratie' voor de periode 2005 - 2009 weergegeven. Artsen zonder Grenzen hanteert twee normen voor de verhouding tussen verschillende kosten. Enerzijds wordt gekeken naar de bestedingen aan de doelstelling (zie noot 2.8.a.), anderzijds wordt gekeken naar de bestedingen in het hoofdkantoor. De hoofdkantoorkosten mogen maximaal 20% van de totale kosten bedragen. In 2008 bedroegen de hoofdkantoorkosten 19,7% van de totale kosten (2007: 21,6%). Gerelateerd aan het totaal van de uitgaven zijn de volgende richtlijnen voor de bestedingen op het hoofdkantoor vastgesteld:

- **Voorbereiding en coördinatie**
8% - 10% van de totale bestedingen 2008: 8,8% (2007: 9,7%)
- **Fondsenwerving**
5% - 8% van de totale bestedingen 2008: 5,4% (2007: 6,2%)
- **Beheer en Administratie + Overhead**
6% van de totale bestedingen 2008: 5,5% (2007: 5,7%)

De genoemde percentages zijn passend voor de huidige samenstelling van de hulpverleningsprojecten en de huidige omvang van de organisatie. Als het karakter en de complexiteit van de hulpverleningsprojecten veranderen kunnen de normen daarop worden aangepast. In de afgelopen jaren is Artsen zonder Grenzen er in geslaagd de kosten van 'Beheer en administratie' en de kosten van 'Overhead' op een gelijk niveau te houden.

BEHEER EN ADMINISTRATIE ALS % VAN DE TOTALE KOSTEN

2.8 c Personeel

Gedurende het jaar 2008 heeft Artsen zonder Grenzen 821 medewerkers uitgezonden naar haar projecten (2007: 800) overeenkomend met 467 fulltime eenheden (2007: 535). Bij de projecten van Artsen zonder Grenzen waren in 2008 ongeveer 5.420 lokale medewerkers in dienst (2007: 5.602).

Op het hoofdkantoor waren 168 fulltime eenheden werkzaam gedurende het jaar 2008 (2007: 179 fte). Het aantal liep daarmee meer terug dan was gepland. Het aantal fulltime eenheden op het hoofdkantoor werkzaam in Voorbereiding en coördinatie en administratie is volgens planning gedaald (- 10 fte) terwijl het aantal fulltime eenheden op het hoofdkantoor werkzaam in de overige categorieën nagenoeg gelijk bleef.

2.8 d Salarissen, sociale lasten en de kosten van personeel

In de post 'Uitgezonden medisch en logistiek personeel' (directe kosten Noodhulp) zijn salarissen, € 8.548.366 (2007: € 10.186.545), sociale lasten, € 397.510 (2007: € 445.604) en pensioenlasten, € 893.102 (2007: € 1.068.504) opgenomen voor de medewerkers met een contract bij Artsen zonder Grenzen Nederland. Ook zijn hierin de personeelskosten voor de ingeleende medewerkers opgenomen, € 5.759.612 (2007: € 5.329.718). Voor het overige zijn hierin onder meer opgenomen de personeelskosten die betrekking hebben op huisvesting, internationaal transport, training en voorbereiding op de uitzending. De lagere kosten worden verklaard doordat in 2008 minder fte in de projecten werden besteed.

De post 'Salarissen en sociale lasten' van de personeelskosten van het hoofdkantoor omvat uitsluitend de brutosalarissen, de belaste vergoedingen en de bijbehorende sociale lasten, € 1.084.983 (2007: € 1.095.312). Onbelaste onkostenvergoedingen, kantinekosten en kosten van uitzendkrachten zijn opgenomen onder de post 'Overige personeelskosten'.

De gemiddelde kosten van personeel werkzaam op het hoofdkantoor zijn in 2008 nagenoeg gelijk gebleven. Naar verwachting zullen de gemiddelde kosten in 2009 stijgen door inflatiecorrectie en de geplande wijziging van het functiewaarderingssysteem.

De daling van de post 'Overige personeelskosten' wordt met name verklaard doordat tijdelijke inhuur van personeel voor diverse automatiseringsprojecten na voltooiing werd afgebouwd en het beleid voor de tijdelijke inhuur van extern personeel werd aangescherpt.

2.8 e Accountantskosten

Aan honorarium voor de accountant KPMG Accountants N.V. is in de 'Advieskosten' € 74.197 (2007: 91.355) opgenomen voor de controle van de jaarrekening. In de kosten van 'Audit, advies en ondersteuning projecten' is € 104.759 (2007: € 76.488) opgenomen voor de controle van projectuitgaven, voornamelijk ten behoeve van institutionele donoren. Van dit bedrag heeft € 42.840 betrekking op de accountantscontrole van contracten die in 2008 zijn afgesloten. De hier vermelde bedragen zijn inclusief BTW.

2.8 f Kosten van het bestuur en aan bestuursleden betaalde vergoedingen

De bestuurs- en verenigingskosten betreffen de kosten die het bestuur maakt voor het uitvoeren van haar toezichthoudende taak, de kosten van de Algemene Ledenvergadering en de kosten voor de vertegenwoordiging van de vereniging in het samenwerkingsverband MSF. Met uitzondering van de voorzitter ontvangen de bestuursleden geen bezoldiging. Bij bestuursbesluit wordt aan de voorzitter van de vereniging een vergoeding toegekend voor de tijd die aan de bestuursstaak wordt besteed. In 2007 heeft het bestuur het aantal dagen dat door de voorzitter mag worden gedeclareerd verruimd in overeenstemming met de feitelijke werkzaamheden. Het betreft een tijdelijke uitbreiding tot 4 dagen per week. De verhoogde werklast wordt met name veroorzaakt door toegenomen werkzaamheden in het kader van het samenwerkingsverband Médecins Sans Frontières. De totale vergoeding bedroeg in 2008 € 65.268 (2007: € 48.650):

	2008	Begroting 2008	2007
IN DUIZENDEN EURO'S			
Betaalde vergoeding voorzitter P. de Graaf (vanaf 25 mei 2008)	38	43	0
Betaalde vergoeding voorzitter A. van der Veen (t/m 24 mei 2008)	27	30	49
Totaal	65	73	49

In 2008 zijn door de overige bestuursleden geen betaalde werkzaamheden verricht voor de vereniging. Er zijn aan bestuursleden geen leningen, voorschotten of garanties verstrekt.

Het aantal bestuursleden van de vereniging Artsen zonder Grenzen bedroeg per jaareinde 2008: 8 (2007: 10). Volgens de statuten van de vereniging is een minimum aantal bestuursleden van 10 vereist.

2.8 g Bezoldiging directie

IN DUIZENDEN EURO'S

Artsen zonder Grenzen heeft een titulaire directeur. In 2008 heeft G. Prescott volgens planning zijn functie neergelegd. Hij is opgevolgd door H. van der Weerd. De functie van algemeen directeur is in 2008 tijdelijk vervuld door W. Kok.
In totaal werd in 2008 1.3 fulltime eenheden aan de positie van algemeen directeur besteed (2007: 1 persoon voor 1.0 fulltime eenheden). De algemeen directeur wordt ondersteund

door een managementteam van drie directieleden. De bezoldiging van de directeuren als bedoeld in artikel 2:383, lid 1 BW, bedroeg in 2008 € 167.281 (2007: € 106.683). De kosten zijn (eenmalig) hoger dan in 2007 door de kosten van het vertrek van G. Prescott en perioden van overlap en overdracht tussen directeuren. De bezoldiging van de directie was als volgt:

	2008	2007
Bezoldiging Algemeen Directeur, H. van der Weerd (vanaf 1/10/2008)	29	-
Bezoldiging Algemeen Directeur, W. Kok (vanaf 1/3/2008 tot en met 30/11/2008)	89	-
Bezoldiging Algemeen Directeur, G. Prescott (tot en met 31/3/2008)	49	107
Bezoldiging Directeur Projecten, A. Hehenkamp	98	96
Bezoldiging Medisch Directeur, C. Mills (tot en met 31/10/2008)	81	93
Bezoldiging Medisch Directeur, L. Shanks (vanaf 20/10/2008)	18	-
Bezoldiging Directeur Middelen, M. Farkas	96	92
Totaal	460	388

Specificatie bezoldiging directie:	Algemeen Directeur			Managementteam			
	H. van de Weerd	W. Kok	G. Prescott	A. Hehenkamp	C. Mills	L. Shanks	M. Farkas
BELONING							
Bruto per jaar inclusief vakantiegeld	23	75	39	79	68	14	76
Overige belaste vergoedingen	0	0	0	0	0	0	0
Tegemoetkoming ziektekostenverzekering	1	2	1	2	2	1	2
Subtotaal	24	77	40	81	70	15	78
Overige lasten							
Pensioenlasten	4	10	6	12	7	2	13
Sociale lasten	1	2	3	5	4	1	5
Totaal	29	89	49	98	81	18	96
Reservering toezeggingen met terugwerkende kracht				15	12	0	15

Het bestuur van Artsen zonder Grenzen heeft in 2008 de functiezwaarte van de directie opnieuw beoordeeld in het kader van de 'Adviesregeling beloning directeuren van goede doelen'. Deze adviesregeling is op 7 december 2005 door de leden van de brancheorganisatie VFI vastgesteld. Op basis van deze regeling heeft Artsen zonder Grenzen haar directeur ingedeeld in functiegroep I, met een maximaal jaarinkomen van € 117.294 (tabel 2008). Overeenkomstig de adviesregeling zijn de overige directieleden die deel uitmaken van het managementteam ingedeeld in functiegroep H met een maximum jaarinkomen van € 103.431 (tabel 2008). Volgens de regeling zijn pensioen- en werkgeverslasten

niet in de genoemde bedragen begrepen. De beoordeling van de functiezwaarte door het bestuur is door een extern adviesbureau getoetst. Van de directeuren hebben M. Farkas en L. Shanks nevenactiviteiten. Dhr. M. Farkas is bestuurslid van MSF-Zweden (vanaf mei 2008), lid College van Bestuur van Integrand Nederland (vanaf april 2008), adviseur van de Stichting Veritas Beheer en bestuurslid van Stichting Veritas Eigen Huis. Mevr. L. Shanks is bestuurslid van MSF-Noorwegen (vanaf mei 2008). Deze activiteiten zijn onbezoldigd en in overeenstemming met het beleid van Artsen zonder Grenzen. Er zijn aan de leden van de directie geen leningen, voorschotten of garanties verstrekt.

2.9 Baten uit eigen fondsenwerving

IN DUIZENDEN EURO'S

	Toelichting	2008	Begroting 2008	2007
Donaties uit mailingacties, inclusief <i>Hulp</i> post		14.560	13.000	13.259
Nalatenschappen		8.171	7.000	8.177
Donaties uit telemarketing		8.063	9.300	8.115
Donaties en giften van bedrijven		2.517	1.500	1.594
Donaties uit face-to-face werving		1.688	1.200	210
Overige inkomsten		1.542	0	1.116
Subsidies van private organisaties en lagere overheden	2.9 b	1.148	1.385	300
Donaties uit Internet werving		377	300	173
Contributies van verenigingsleden		14	15	13
Verkoop goederen		0	0	113
Totaal		38.080	33.700	33.070

2.9 a Geormerkte baten uit eigen fondsenwerving

(ZIE OOK NOOT 3.8.D.; HET BESTEMMINGSFONDS)

IN DUIZENDEN EURO'S

	Ontvangsten in 2008	Uitgaven in 2008	Niet besteed in 2008
Donaties en giften bestemd voor Myanmar inclusief cycloon	391	-391	0
Donaties en giften bestemd voor diverse landen	232	-232	0
Subsidies van private organisaties	1.148	-1.148	0
Saldo op 31 december naar bestemmingsfonds	1.771	-1.771	0

Alle baten ontvangen in 2008 waaraan door de donateurs een bestemming voor de besteding is gegeven (geormerkte baten) zijn ook in 2008 uitgegeven.

2.9 b Subsidies van private organisaties en lagere overheden

IN DUIZENDEN EURO'S

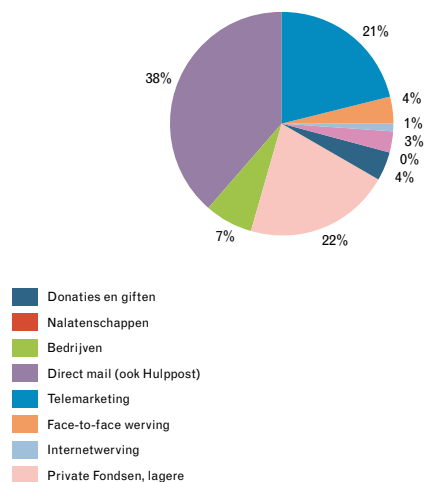
	Bestemming	2008	2007
Achmea Foundation	Myanmar, Yangon	100	0
Medicor Foundation	Uganda	548	0
Medicor Foundation	Republiek Congo	0	300
Provincie Zeeland	Myanmar - Nargis	300	0
Provincie Zeeland	China - aardbeving	200	0
		1.148	300

2.9 c Samenstelling van de inkomsten uit eigen fondsenwerving

De inkomsten uit eigen fondsenwerving stegen met ruim € 5,0 miljoen van € 33,1 miljoen in 2007 naar € 38,1 miljoen in 2008. Dit was meer dan in de begroting werd verwacht. Vanaf eind 2006 tot medio 2008 werd door Artsen zonder Grenzen meer geïnvesteerd in eigen fondsenwerving. Dit heeft geleid tot significante stijgingen in de inkomsten uit eigen fondsenwerving in 2007 (€ 5,1 miljoen) en 2008 (€ 5,0 miljoen). De opbrengst uit publieksdonaties steeg met € 3,4 miljoen. Ook de opbrengst uit donaties van bedrijven

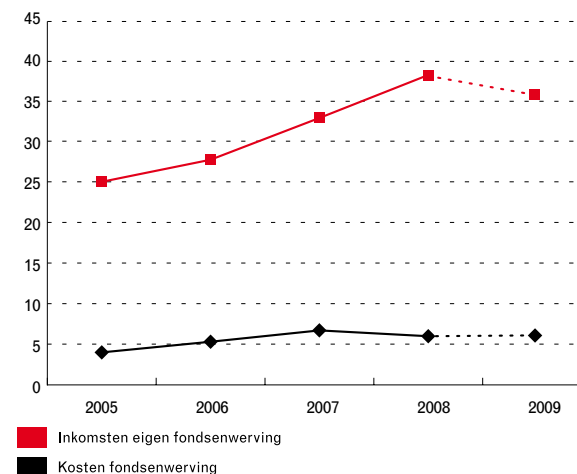
steeg met ruim € 1,0 miljoen. De toename van opbrengsten uit telemarketing kwam in 2008 tot stilstand. Artsen zonder Grenzen heeft haar uitgaven daarop aangepast en uitgaven naar andere activiteiten omgebogen. Er werd onder meer meer geïnvesteerd in face-to-face werving. Zowel de kosten als de opbrengsten zijn in deze jaarrekening volgens het wervingskanaal weergegeven. Dit maakt een betere vergelijking van de kosten en de opbrengsten mogelijk.

INKOMSTEN UIT EIGEN FONDSWERVING 2008

INKOMSTEN EN KOSTEN UIT EIGEN FONDSWERVING 2005 – 2009

IN MILJOENEN EURO'S

2.10 Baten uit acties van derden

IN DUIZENDEN EURO'S

	Toelichting	2008	Begroting 2008	2007
Opbrengst Nationale Postcode Loterij uit de reguliere trekking		15.000	15.000	15.461
Opbrengst Nationale Postcode Loterij uit de extra trekking	2.10 a	883	0	0
Opbrengst Nationale Postcode Loterij uit de extra trekking	2.10 a	3.000	0	0
		18.883	15.000	15.461

Met ingang van 1 januari 2008 is het contract met de Nationale Postcode Loterij met een periode van 5 jaar verlengd. De maximale bijdrage die Artsen zonder Grenzen uit de reguliere trekking kan ontvangen bedraagt € 15 miljoen. In 2008 ontving Artsen zonder Grenzen Nederland samen met Oxfam-Novib een bedrag van € 1.668.745 bestemd voor het project in Baraka, DR Congo. Het aandeel van Artsen zonder Grenzen (€ 883.369) zal in 2009 worden besteed. Daarnaast ontving Artsen zonder Grenzen Nederland een bijzondere bijdrage van € 3.000.000 specifiek bestemd voor de productie van een film over het werk van Artsen zonder Grenzen. De productie van de film is in 2008 uitbesteed.

2.10 a Geormerkte baten uit acties van derden

(ZIE OOK NOOT 3.8.D.; HET BESTEMMINGSFONDS)

IN DUIZENDEN EURO'S

	Ontvangsten in 2008	Uitgaven in 2008	Niet besteed in 2008
Project Baraka, DR Congo	883	0	883
Productie film Artsen zonder Grenzen	3.000	3.000	0
Saldo op 31 december naar bestemmingsfonds	3.883	3.000	883

2.11 Subsidies uit het samenwerkingsverband MSF

IN DUIZENDEN EURO'S

De subsidies uit het samenwerkingsverband
Médecins Sans Frontières zijn afkomstig van:

	2008	Begroting 2008	2007
MSF-Duitsland	18.811	22.000	25.400
MSF-Verenigd Koninkrijk	10.253	15.700	14.719
MSF-Verenigde Staten Canada	6.233	5.400	7.133
MSF-Canada	5.950	8.000	7.213
MSF-België	4.000	0	0
MSF-Zweden	3.870	0	0
MSF-Hong Kong	3.720	2.400	2.375
MSF-Oostenrijk	2.393	1.600	1.600
MSF-Italië	369	0	0
MSF-Spanje	209	0	26
MSF-Luxemburg	3	0	6
MSF-Noorwegen	0	0	36
MSF-Japan	0	0	282
Totaal subsidies uit het samenwerkingsverband MSF	55.811	55.100	58.790

In de projectsubsidies uit het samenwerkingsverband MSF is een bedrag opgenomen van € 2.828.000 dat in 2008 is toegekend maar in 2009 zal worden besteed (zie ook noot 3.8.c; de overige vrije reserves). Door de vaststelling van een nieuwe verdeelsleutel in het samenwerkingsverband MSF is de samenstelling van de inkomsten gewijzigd (zie ook hoofdstuk 5, verbonden partijen). Van MSF-België werd eenmalig een bijdrage ontvangen. De bijdragen van onder meer MSF-Zweden, MSF-Italië en MSF-Spanje vielen daarnaast hoger uit door geoormerkte bijdragen aan de noodhulp na de cycloon Nargis in Myanmar. Met name de inkomsten uit MSF-Verenigd Koninkrijk liepen terug door de sterke waardevermindering van het Britse Pond.

2.12 Subsidies van overheden

IN DUIZENDEN EURO'S

De subsidies van overheden zijn afkomstig van:	2008	Begroting 2008	2007
Europese Unie (ECHO en EU)	5.254	4.500	1.743
Duitse overheid (AA)	1.983	1.000	850
Zweedse overheid (Sida)	1.729	1.500	1.747
Canadese overheid (CIDA)	1.662	1.500	1.424
Britse overheid (DFID)	1.310	1.000	979
Noorse overheid (NORAD, NRMFA)	1.089	500	1.100
Ierse overheid (Ireland Aid)	837	1.750	1.389
Deense overheid (DANIDA)	828	0	0
3-Diseases Fund	816	1.400	1.064
Verenigde Naties (UNAIDS, UNHCR, UNICEF)	286	450	450
Zwitserse overheid (SDC)	262	0	0
Nederlandse overheid (BuZa)	215	290	1.394
Overige overheden	0	2.110	0
Totaal	16.271	16.000	12.140

De projectsubsidies betreffen het deel van de toegekende subsidies dat betrekking heeft op in het boekjaar uitgevoerde activiteiten.

2.13 Overige baten

IN DUIZENDEN EURO'S

	2008	Begroting 2008	2007
Rentebaten	1.390	900	1.133
Overige baten en lasten	0	0	-71
Totaal	1.390	900	1.062

De inkomsten uit rentebaten namen in 2008 toe door verbetering van de rentestand voor kortlopende spaartegoeden en betere rentestanden op de geldmarkt voor vreemde valuta.

2.14 Koersresultaten op transacties in vreemde valuta

IN DUIZENDEN EURO'S

	2008	Begroting 2008	2007
Gerealiseerde koersresultaten op transacties in vreemde valuta	-848	900	-1.133
Ongerealiseerde koersresultaten op transacties in vreemde valuta	-535	0	-71
Totaal	-1.683	-700	-353

De ongerealiseerde koersresultaten hebben betrekking op de waardering van banksaldi in vreemde valuta, de contractverplichtingen en nog te ontvangen gelden van institutionele donoren en MSF-secties. Gerealiseerde koersverschillen ontstaan gedurende het jaar bij de inkoop van goederen voor de projecten en bij ontvangsten uit subsidiecontracten. Met name in het laatste kwartaal van 2008 zijn de koersresultaten in samenhang met de ontwikkeling van de koersen van met name het Britse pond en de Zweedse kroon ten opzichte van de euro sterk verslechterd. Deze verslechtering kon niet worden voorzien en werd mede veroorzaakt door het feit dat subsidieovereenkomsten vroeg in het jaar tot stand komen terwijl de ontvangsten laat in het jaar plaatsvinden en enkele subsidiegevers in 2008 de overeengekomen betaaltermijnen niet konden nakomen. Artsen zonder Grenzen Nederland maakte in 2008 geen gebruik van (complexe) financiële instrumenten met betrekking tot het beheersen van valutarisico's.

2.15 Giften in Natura

Naast geldelijke ondersteuning ontvangt Artsen zonder Grenzen ook donaties in natura. Daarnaast worden door Artsen zonder Grenzen contracten aangegaan die niet zijn uitgedrukt in geld maar in goederen. Deze contracten betreffen vooral de levering van voedsel ter ondersteuning van door Artsen zonder Grenzen uitgevoerde voedings- of geneeskundige programma's en worden in de projectlanden aangegaan. De giften in natura worden niet in de boekhouding opgenomen en zijn dan ook niet in het resultaat verwerkt. De uitwisseling van materialen binnen het samenwerkingsverband MSF wordt door Artsen zonder Grenzen voor interne doeleinden geregistreerd maar is niet in deze toelichting opgenomen.

Artsen zonder Grenzen registreert het gebruik van goederen die door derden aan haar ter beschikking zijn gesteld als deze van essentieel belang zijn voor het uitvoeren van de hulpprojecten en door Artsen zonder Grenzen zelf zouden zijn aangeschaft als zij niet beschikbaar zouden zijn gesteld. De totale waarde van de ontvangen goederen bedraagt bij benadering € 2.545.000 in 2008 (2007: € 935.000), het overgrote deel van dit bedrag, € 1,7 miljoen, werd in Myanmar ontvangen van de Verenigde Naties (WFP) en de Britse overheid (DFID), ondermeer voor noodhulp na de orkaan Nargis.

B-FAST, MERLIN, MDM

Plastic zeildoek	50 Rol	Medische noodhulpkit 3m	10 Kit	Familie tent	130 stuks
Plastic zeildoek, 6ox4m	13 Dozen	Plastic zeildoek 4x6m	15 Stuks	Waterzuiveringskit	1 stuk

BRITSE OVERHEID (DFID)

Dekens	70.000 Stuks	Plastic zeildoek 4x6m	27.000 Stuks	Klamboe	80.000 Stuks
---------------	--------------	------------------------------	--------------	----------------	--------------

VERENIGDE NATIES (WFP)

Granen	575,95 Ton	Zout	12,34 Ton	Suiker	19,21 Ton
Linzen	76,83 Ton	Maïsmeeel, CSB	337,05 Ton	Groenten	32,20 Ton
Plant aardige olie	78,36 Ton	Bonen	50,96 Ton		

VERENIGDE NATIES (UNHCR)

Dekens	2.350 Stuks	Klamboe	550 Stuks	Diesel	600 Liter
Kraamkit	1 Kit	Anticonceptiemiddelen	602.200 Stuks		

UNITED NATIONS (UNICEF)

Plumpy-nut	4.949 Dozen	Melkpoeder F-75, F-100	101 Dozen	Diverse vaccins	26.760 Dosis
Tent	103 Stuks	Melkpoeder F-75, F-101	1 Pallet	Vaccinatie materialen	p.m.
Plastic zeildoek, 4x6m	3.001 Stuks	Dekens	520 Stuks	Medisch materiaal	p.m.
Jerry cans	1.000 Stuks	Zeep	10.000 Stuks	Ringer IV-vloeistof	1.000 KG
Water pomp	2 Stuks	Zeep	234 Dozen	Klamboe	9.774 Stuks
BP5- voedingsbiscuits	755 Dozen	Koelkast (vaccins)	2 Stuks	Voedingskit	2 Kit
BP5- voedingsbiscuits	1 Pallet	Medische noodhulpkit 3m	4 Kit	Voedingsmateriaal	p.m.
Essentiële medicijnenkit	500 Kit	Vrachtkosten	p.m.		

VERENIGDE NATIES (UNFPA)

Anticonceptiemiddelen	974.000 Stuks	Divers medisch materiaal	p.m.
------------------------------	---------------	---------------------------------	------

MINISTERIE VOOR GEZONDHEIDSZORG, NYALA, DARFUR

Diverse vaccins	43.837 Dosis
------------------------	--------------

NATIONAAL TB PROGRAMMA, MYANMAR

MDR-TB medicijnen	706.237 Stuks
--------------------------	---------------

Artsen zonder Grenzen Nederland maakte verder gebruik van vliegtuig- en helikopter-plaatsen beschikbaar gesteld door de Europese Unie (ECHO) in Congo, en de Verenigde Naties (WFP/UNHCR) in Tsjaad en Darfur. De waarde van deze vluchten of het gesubsidieerde deel daarvan is geschat op € 250.000 in 2008 (2007: € 315.000). De waarde is geschat op basis van de gangbare tarieven. Dit bedrag is opgenomen in de hierboven genoemde totaal geschatte waarde van de giften in natura. Ook voor de activiteiten op het hoofdkantoor ontvangt Artsen zonder Grenzen giften in natura.

Het gaat daarbij vooral om advertenties in de media en op websites en advisering op velerlei gebied.

In 2008 werd het contract om niet met het International Bureau of Fiscal Documentation (IBFD), te Amsterdam voortgezet. Het IBFD voorziet Artsen zonder Grenzen van fiscale informatie over de landen waarin projecten worden uitgevoerd.

(Goede-doelen) kortingen die worden gegeven op inkopen van goederen en diensten worden niet door Artsen zonder Grenzen geregistreerd.

3 Toelichting op de Balans

3.1 Materiële vaste activa

IN DUIZENDEN EURO'S

BEDRIJFSMIDDELEN	Verbouwing	Inventaris	Hardware/software	Totaal 2008
Aanschafwaarde				
Saldo 1 januari 2008	175	499	1.277	1.951
Aankopen	0	0	0	0
Desinvesteringen	0	0	0	0
Saldo 31 december 2008	175	499	1.277	1.951
Afschrijvingen				
Saldo 1 januari 2008	142	406	785	1.333
Afschrijvingen	33	93	251	377
Desinvesteringen	0	0	0	0
Saldo 31 December 2008	175	499	1.036	1.710
Boekwaarde 31 december 2008	0	0	241	241

In 2008 zijn geen investeringsuitgaven gedaan en hebben geen desinvesteringen plaatsgevonden. De geplande vervanging van computerapparatuur is uitgesteld tot in het jaar 2009.

3.2 Voorraden

IN DUIZENDEN EURO'S

VOORRADEN VOOR DE DOELSTELLING – NOODHULP	2008	2007
Medische materialen	935	1.007
Transportmiddelen	352	401
Overige materialen	695	837
Voorraden per 31 december	1.982	2.245
Af: Voorziening voor incurante voorraden	-53	-37
Stand per 31 december	1.929	2.208

De voorraden betreffen uitsluitend voorraden voor Noodhulp die in Nederland worden aangehouden, zie ook hoofdstuk 4, grondslagen. De waarde van de projectgebonden voorraad die per 31 december 2008 in de voorraad is opgenomen bedraagt € 742.879 (2007: € 699.822). De overige voorraden zijn nog niet aan hulpverleningsprojecten toegewezen en betreffen vrije voorraden en zogenaamde noodvoorraden. De post 'Voorraad overige

materialen' bestaat hoofdzakelijk uit materialen voor noodhuisvesting (tenten, gereedschap, etc.), water- en sanitatiematerialen, communicatiemateriaal en computers voor de projecten. De voorziening voor incurantheid betreft voorraden medicijnen waarvan de uiterste houdbaarheidsdatum op korte termijn zal verstrijken. In 2008 werd € 67.789 daadwerkelijk afgeboekt.

3.3 Vorderingen uit hoofde van acties van derden

IN DUIZENDEN EURO'S

	2008	2007
Vordering op de Nationale Postcode Loterij uit de reguliere trekking	1.554	2.622
Vordering op de Nationale Postcode Loterij uit de extra trekking 2008	3.883	0
	5.437	2.496

De vorderingen op **de Nationale Postcode Loterij** zijn kortlopend.

3.4 Vorderingen uit hoofde van baten uit het samenwerkingsverband Médecins Sans Frontières

IN DUIZENDEN EURO'S

Het verloop van de vorderingen uit het samenwerkingsverband Médecins Sans Frontières gedurende het jaar is als volgt:

	2008	2007
Stand per 1 januari	4.983	3.502
Toegezegde projectsubsidies	55.811	58.791
Koersverschillen	-429	-213
Ontvangen projectsubsidies	-53.621	-57.097
Stand per 31 december	6.744	4.983

De vorderingen uit het samenwerkingsverband MSF secties hebben betrekking op beëindigde projectsubsidiecontracten. De vorderingen zijn kortlopend.

3.5 Vorderingen uit hoofde van subsidies van overheden

IN DUIZENDEN EURO'S

De vorderingen op subsidies van overheden bestaan uit vorderingen uit hoofde van toegekende projectsubsidies voor zowel lopende als reeds beëindigde projecten. Het verloop in het boekjaar is als volgt:

	2008	2007
Stand per 1 januari	3.596	8.225
Toegekende projectsubsidies	19.112	12.070
Koersverschillen	-444	-78
Ontvangen projectsubsidies	-15.882	-16.263
Niet bestede projectsubsidies	-447	-358
Stand per 31 december	5.935	3.596
De samenstelling is als volgt:		
Vorderingen uit hoofde van beëindigde projectsubsidiecontracten	1.568	1.666
Vorderingen uit hoofde van lopende projectsubsidiecontracten	4.367	1.930
	5.935	3.596

De vorderingen uit hoofde van subsidies van overheden hebben een looptijd korter dan een jaar. In de 'Ontvangen projectsubsidies' is een ontvangst uit projectsubsidies van private organisaties opgenomen. In 2008 betreft dit een bedrag van € 548.031 (2007: € 312.000). In het kasstroomoverzicht is de splitsing zichtbaar.

3.6 Overige vorderingen en overlopende activa

IN DUIZENDEN EURO'S

	2008	2007
Debiteuren	19	0
Te vorderen belastingen en premies sociale verzekeringen	24	13
Vooruitbetaalde pensioenpremies	172	455
Te vorderen uit afgewikkelde nalatenschappen	931	581
Nog te ontvangen van andere MSF-secties	1.254	992
Overlopende activa	2.161	1.073
Stand per 31 december	4.561	3.114

De overige vorderingen zijn alle kortlopend. Onder 'Nog te ontvangen van andere MSF-secties' zijn te ontvangen bedragen opgenomen wegens voorfinanciering van gezamenlijk uitgevoerde projecten voorschotten en het uitlenen van personeel aan MSF-secties.

3.7 Liquide middelen

IN DUIZENDEN EURO'S

	2008	2007
Saldi van kas en banken Hoofdkantoor	55.460	47.132
Saldi van kas en banken Projecten	4.950	5.885
Liquide middelen per 31 december	60.410	53.017

In de Saldi van de banken Hoofdkantoor zijn direct opvraagbare spaarrekeningen ten bedrage van € 48.908.863 opgenomen (2007:€ 32.563.333). De direct opvraagbare spaarrekeningen betreffen lopende 1-maands, 3-maands en 6-maands deposito's bij Fortis Bank Nederland, ABN-AMRO bank en van Lanschot Bankiers. Het betalingsverkeer is ondergebracht bij Fortis Bank Nederland. Artsen zonder Grenzen maakte in 2008 geen gebruik van complexe financiële instrumenten.

3.8 Reserves en fondsen

IN DUIZENDEN EURO'S

	Continuïteits reserve	Bestemmings reserve	Overige vrije reserve	Bestemmings- fondsen	Totaal 2008	Totaal 2007
Stand per 1 januari	59.000	2.826	-1.188	212	60.850	57.138
Bestemming van het resultaat	0	-656	7.582	883	7.809	3.712
Stand per 31 december	59.000	2.170	6.394	1.095	68.659	60.850

3.8 a Continuïteitsreserve

Conform bestuursbesluit is een continuïteitsreserve gevormd. De hoogte van deze reserve is vastgesteld op de (over drie jaar gemiddelde) uitgaven benodigd voor ongehinderde voortgang van de projecten en bijbehorende ondersteunende activiteiten gedurende zes maanden. In 2008 is geen geld aan de continuïteitsreserve toegevoegd of onttrokken.

De continuïteitsreserve die Artsen zonder Grenzen aanhoudt voldoet ruimschoots aan de verschillende richtlijnen en voldoet aan de door het bestuur gestelde norm.

In het samenwerkingsverband Médecins Sans Frontières is een reserve niveau van minimaal drie en maximaal twaalf maanden overeengekomen. De ondergrens van drie maanden moet daarnaast in liquide middelen beschikbaar zijn. Het Reglement CBF-Keurmerk waaraan Artsen zonder Grenzen Nederland voldoet, stelt dat de continuïteitsreserve maximaal anderhalf maal de jaarlijkse kosten voor de werkorganisatie mag bedragen. Artsen zonder Grenzen Nederland rekent de uitgaven aan de projecten en de bijbehorende ondersteunende activiteiten en de kosten van fondsenwerving tot de kosten van de werkorganisatie. De afschrijvingskosten, afdrachten en eenmalige kosten worden buiten beschouwing gelaten. Kortlopende verplichtingen uit door derden uitgevoerde activiteiten zijn eveneens buiten de berekening gelaten.

De berekening van de omvang van de continuïteitsreserve wordt op de volgende pagina toegelicht.

De omvang van de continuïteitsreserve is als volgt berekend:	Uitgaven 2007	Uitgaven 2008	Begroting 2009	6-maanden gemiddelde
Noodhulp	92.113	94.735	104.000	48.475
Voorbereiding en coördinatie	11.258	10.354	9.900	5.252
Voorlichting en bewustmaking	2.092	2.077	2.500	1.112
Eigen fondsenwerving	7.055	6.265	6.600	3.320
Verwerving subsidies overheden	146	125	150	70
Kosten beheer en administratie	3.345	3.527	3.575	1.741
	<u>116.009</u>	<u>117.083</u>	<u>126.725</u>	59.970
AF:				
Afschrijvingskosten	340	378	350	178
Eenmalige uitgaven (fondsenwerving)	1.200	0	0	200
Afdrachten	460	733	765	326
	<u>114.009</u>	<u>115.972</u>	<u>125.610</u>	59.266
Berekende continuïteitsreserve (6 maanden) per 31 december				59.266
Vastgestelde continuïteitsreserve per 31 december				59.000
Beoogde ondergrens (3 maanden) continuïteitsreserve per 31 december				29.633

Ultimo 2008 werd 93% van de reserves in liquide middelen aangehouden (2007: 92%).
 Artsen zonder Grenzen heeft een sterke liquiditeitspositie nodig om de ongehinderde
 voortgang van de hulpverleningsprojecten te kunnen waarborgen en indien nodig snel in
 actie te kunnen komen.

3.8 b Bestemmingsreserve

IN DUIZENDEN EURO'S

De bestemmingsreserve dient ter financiering van de materiële vaste activa en de voorraden en is als volgt berekend:

	Materiële vaste activa	Vorraden	Totaal 2008
Stand per 1 januari	618	2.208	2.826
Bestemming van het resultaat	-377	-279	-656
Stand per 31 december	241	1.929	2.170

In 2008 geplande investeringen hebben niet plaatsgevonden of zijn uitgesteld naar het jaar 2009. Daarnaast nam de voorraad enigszins af. De afname van de bestemmingsreserve is toegevoegd aan de overige vrije reserve. Voor 2009 is, als gevolg van de geplande investeringen, een toevoeging aan de bestemmingsreserve voorzien.

3.8 c Overige vrije reserve

In 2008 werd een bedrag van € 656.006 via de resultaatbestemming aan de bestemmingsreserve onttrokken en toegevoegd aan de overige vrije reserves. Daarnaast werd het gehele resultaat dat niet is geoormerkt voor een bepaald project, € 7.809.307, aan de overige vrije reserve toegevoegd. Met deze toevoeging is het tekort in de overige vrije reserve dat in 2006 was ontstaan geheel gecompenseerd. De overige vrije reserves zullen in 2009 geheel worden besteed aan projecten. Daarmee is in de begroting 2009 rekening gehouden (zie ook hoofdstuk 6, de meerjarenbegroting).

3.8 d Bestemmingsfonds

IN DUIZENDEN EURO'S

Het bestemmingsfonds bevat de middelen die door donateurs ten behoeve van een bepaald project worden geoormerkt en nog niet zijn besteed. In noot 2.9.a. wordt inzicht gegeven in de omvang van geoormerkte gelden die gedurende het jaar zijn ontvangen en besteed.

De stand van het bestemmingsfonds wordt op de volgende pagina toegelicht.

	Nog te besteden ultimo 2007	Ontvangsten in 2008	Uitgaven in 2008	Nog te besteden ultimo 2008
Geormerkte baten uit eigen fondsenwerving:	0	232	-232	0
Bestemd voor diverse landen				
Bestemd voor Myanmar	0	391	-391	0
Subsidies van private organisaties voor diverse landen	0	1.148	-1.148	0
Overige geormerkte fondsen:	212	0	0	212
MSF-Internationaal: meningitisvaccins				
Geormerkte baten Nationale Postcode Loterij	0	883	0	883
Baraka, DR Congo				
Stand per 31 december	212	2.654	-1.771	1.095

De geormerkte fondsen voor meningitisvaccins hebben betrekking op de voorraad half-fabricaat vaccins. In februari 2009 is deze voorraad gebruikt en zijn de fondsen besteed. De geormerkte fondsen voor Baraka, DR Congo, zullen in 2009 worden besteed.

3.9 Schulden op korte termijn

IN DUIZENDEN EURO'S

	2008	2007
Budgetverplichtingen (zie specificatie hieronder)	3.356	1.651
Crediteuren	2.663	2.548
Nog te betalen aan MSF-secties	2.679	1.533
Te betalen belastingen	349	336
Overige schulden	7.551	3.240
Stand per 31 december	16.598	9.308

De post 'Nog te betalen aan MSF-secties' heeft betrekking op bijdragen aan internationale projecten, personeelskosten en training van uitgezonden medewerkers. Deze laatste post nam in 2008 toe doordat de facturering laat werd gedaan en een aantal projectlanden meer gebruik werd gemaakt van bevoorschotting door MSF-secties. Ook de nog te betalen facturen aan MSF Logistique namen toe.

De toename van de overige schulden wordt verklaard door de toename van openstaande betalingen per bankcheque in de projectlanden en toename van de crediteuren in de projectlanden die in deze post zijn opgenomen. Artsen zonder Grenzen Nederland ontving

van de **Nationale Postcode Loterij** een bijzondere bijdrage van € 3.000.000 specifiek bestemd voor de productie van een film over het werk van Artsen zonder Grenzen.

De productie van de film is in 2008 uitbesteed.

Budgetverplichtingen zijn verplichtingen uit hoofde van toegezegde projectsubsidies, waarbij de verplichting vrijvalt naar rato van de voortgang van de uitvoering van de projecten. Het saldo betreft het deel van de projectsubsidies dat nog moet worden uitgevoerd door Artsen zonder Grenzen.

Het verloop van de post budgetverplichtingen gedurende het jaar is als volgt:	2008	2007
Stand per 1 januari	1.651	2.372
Verantwoord onder langlopende schulden per 1 januari	0	0
In dit boekjaar toegezegde projectsubsidies	74.923	70.860
Koersverschillen	-141	8
Verantwoorde projectsubsidies overheden	-16.819	-12.441
Verantwoorde projectsubsidies uit het samenwerkingsverband MSF	-55.811	-58.790
Totaal verantwoorde projectsubsidies	-72.630	-71.231
Niet bestede projectsubsidies	-447	-358
Stand per 31 december	3.356	1.651

De budgetverplichtingen ultimo boekjaar 2008 hebben geheel betrekking op de uitvoering van projecten in 2009 en zijn dus kortlopende verplichtingen. Er zijn ultimo 2008 geen langlopende budgetverplichtingen.

3.10 Niet in de balans opgenomen verplichtingen

De niet in de balans opgenomen verplichtingen hebben betrekking op het contract voor kantoorhuur (inclusief servicekosten). Het totale bedrag van deze verplichtingen is € 3,7 miljoen voor 2009 tot en met 2013. Hiervan heeft € 0,8 miljoen betrekking op het jaar 2009, € 2,5 miljoen op de jaren 2010 t/m 2012 en € 0,4 miljoen op 2013.

Bankgaranties ten behoeve van derden zijn afgegeven voor het contract voor de huur van het kantoor in Amsterdam (€ 189.326) en in verband met het tijdelijke registreren van transportmiddelen in hulpverleningsprojecten (€ 20.000).

In een aantal landen waar Artsen zonder Grenzen projecten uitvoert lopen juridische en fiscale procedures. Artsen zonder Grenzen Nederland houdt daarvan een register bij. In

deze jaarrekening zijn voorzieningen opgenomen tot een bedrag van € 804.336. Op grond van ingewonnen juridisch advies en de getroffen voorzieningen verwachten wij niet dat de uitkomst van lopende procedures tot nadere financiële verplichtingen van betekenis zal leiden.

Artsen zonder Grenzen Nederland heeft aan de belastingdienst Amsterdam gevraagd de mogelijk ontstane verplichting tot het afdragen van BTW over het uitzenden van medewerkers die een contract hebben in een van de landenorganisaties (met name MSF-Duitsland) te beoordelen. Op dit moment kan niet worden vastgesteld of daar daadwerkelijk een financiële verplichting uit voortkomt.

4 Grondslagen van waardering en resultaatbepaling

ALGEMEEN

De grondslagen die worden toegepast voor de waardering van activa en passiva zijn gebaseerd op historische kosten. Voor zover niet anders vermeld, worden activa en passiva opgenomen tegen de nominale waarde.

De opbrengsten en kosten worden toegerekend aan de periode waarop zij betrekking hebben.

VREEMDE VALUTA

De rapportagevaluta is de euro. Activa en passiva luidend in vreemde valuta zijn gewaardeerd tegen koersen per balansdatum. Transacties in vreemde valuta zijn omgerekend tegen de koers geldend op transactiedatum. Koersverschillen worden na bepaling van het resultaat uit operationele activiteiten ten gunste dan wel ten laste van het resultaat gebracht. De koersresultaten zijn in de jaarrekening verwerkt volgens de **Richtlijn voor de Jaarverslaggeving 122** aangezien de Richtlijn 650 hierin niet voorziet.

KASSTROOMOVERZICHT

Het kasstroomoverzicht is opgesteld op basis van de directe methode. Kasstromen in vreemde valuta zijn omgerekend in Euro tegen de koers geldend op transactiedatum. Het kasstroomoverzicht is ingericht volgens de directe methode om beter inzicht te verschaffen in de verschillende geldstromen binnen de organisatie. Er wordt inzicht verschaft in de onderlinge geldstromen in het samenwerkingsverband Médecins Sans Frontières. Daarnaast wordt duidelijk welk deel van de bestedingen is gedaan in de landen waar projecten worden uitgevoerd. Het kasstroomoverzicht geeft inzicht in de liquiditeitsbehoefte van Artsen zonder Grenzen.

MATERIËLE VASTE ACTIVA

Duurzame bedrijfsmiddelen zijn gewaardeerd op aanschaffingswaarde verminderd met afschrijvingen. De afschrijvingen zijn berekend met vaste percentages over de aanschaffingswaarde, gebaseerd op de verwachte economische levensduur. De volgende percentages worden gehanteerd:

• verbouwingen en inventaris	20%
• hardware en software	33,33%

Aanschafkosten van vaste activa in het kader van de doelstelling worden direct ten laste van de projectkosten gebracht. Na afloop van de projecten worden deze goederen veelal aan de beneficianten overgedragen.

VOORRADEN

Vorraden zijn gewaardeerd tegen inkooprijzen, waar nodig onder aftrek van een voorziening voor incurante voorraden. In 2008 is, evenals in 2007, een geringe voorziening voor incurante voorraden opgenomen en in de toelichting vermeld. De kosten van de voorraden worden doorbelast aan de projecten op het moment van verzending naar de projectlanden. De kostprijs van de voorraden wordt gebaseerd op gemiddelde kostprijzen terwijl de fysieke voorraad volgens het principe First-In-First-Out aan de projecten wordt uitgeleverd.

VORDERINGEN

Vorderingen zijn opgenomen onder aftrek van een voorziening voor mogelijke oninbaarheid. In 2008 is geen voorziening voor oninbaarheid opgenomen.

LIQUIDE MIDDELEN

De liquide middelen betreffen de saldi van kassen en banken op het hoofdkantoor en alle landen waar Artsen zonder Grenzen projectgelden heeft uitstaan. Kas- en banksaldi luidend in vreemde valuta zijn gewaardeerd tegen koersen per balansdatum.

GEBEURTENISSEN NA BALANSDATUM

Gebeurtenissen na balansdatum zijn verantwoord volgens de **Richtlijn voor de Jaarverslaggeving 160**. In deze jaarrekening zijn gebeurtenissen na balansdatum opgenomen die geen nadere informatie geven over de feitelijke toestand per balansdatum. Gebeurtenissen na balansdatum zijn verantwoord indien hieruit omvangrijke verplichtingen of afwaarderingen voortvloeien. Gebeurtenissen na balansdatum zijn verantwoord in hoofdstuk 7, Overige gegevens.

BATEN UIT EIGEN FONDSENWERVING

• Donaties en giften

De rechtstreekse donaties van het publiek en het bedrijfsleven zijn op kasbasis verantwoord.

• Contributies

De contributies van leden van de vereniging zijn op kasbasis verantwoord.

• Nalatenschappen

Baten uit nalatenschappen worden opgenomen in het boekjaar waarin de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld. Voorschotten uitgekeerd vóór dat moment worden echter al verantwoord in het jaar van ontvangst als baten uit nalatenschappen. De omvang van een bate uit een nalatenschap kan betrouwbaar worden vastgesteld als, op grond van het stadium van de afhandeling van de nalatenschap, een redelijke schatting van de ontvangst kan worden gemaakt. Dit is bijvoorbeeld het geval als de rekeningverantwoording van een nalatenschap is ontvangen.

• Stichtingen, verenigingen en private fondsen

De subsidies ontvangen van particuliere organisaties worden onder de baten uit eigen fondsenwerving verantwoord. Deze subsidies worden naar rato van het verstrijken van het project als bate in de staat van lasten en baten opgenomen.

BATEN UIT ACTIES VAN DERDEN

De baten uit acties van derden betreffen uitsluitend bijdragen uit de opbrengst van de **Nationale Postcode Loterij**. Aan Artsen zonder Grenzen toegekende gelden van de Nationale Postcode Loterij worden op het moment van toezegging als baten verwerkt. De bijdrage van de Nationale Postcode Loterij is gebaseerd op een contract en een bij het contract geldend financieel reglement. Het contract met de Nationale Postcode Loterij is met ingang van 1 januari 2008 voor een periode van 5 jaar verlengd.

BATEN UIT HET SAMENWERKINGSVERBAND MSF

Aan Artsen zonder Grenzen toegezegde projectsubsidies en de hieruit voortvloeiende budgetverplichtingen uit het samenwerkingsverband Médecins Sans Frontières zijn op het moment van toezegging in de balans verwerkt. Deze subsidies worden naar rato van het verstrijken van het project als bate in de staat van lasten en baten opgenomen. Volgens de Richtlijn 650 zouden deze baten onder 'Baten uit acties van derden' verantwoord moeten worden. Gezien de omvang en het belang van de baten uit het samenwerkingsverband MSF is er voor gekozen deze als aparte categorie op te nemen.

SUBSIDIES VAN OVERHEDEN

Aan Artsen zonder Grenzen toegezegde projectsubsidies en de hieruit voortvloeiende budgetverplichtingen zijn op het moment van toezegging in de balans verwerkt. Deze subsidies worden naar rato van het verstrijken van het project als bate in de staat van lasten en baten opgenomen.

GIFTEN IN NATURA

Giften in natura worden niet financieel verantwoord en zijn niet opgenomen in het resultaat. Giften in natura worden in de toelichting bij de staat van lasten en baten vermeld voor zover het goederen betreft die van essentieel belang zijn voor de uitvoering van hulpverleningsprojecten en door Artsen zonder Grenzen zouden zijn aangeschaft als zij niet beschikbaar zouden zijn gesteld. Giften in natura waarvoor een rapportageverplichting bestaat zijn ook in de toelichting opgenomen. Voor zover mogelijk wordt een schatting van de gangbare aanschafwaarde van de ontvangen goederen in de toelichting opgenomen.

PENSIOENEN

De voor de medewerkers getroffen pensioenregelingen gaan uit van een middelloonstelsel met een voorwaardelijke indexatie. Alle regelingen zijn ondergebracht bij een levensverzekeringsmaatschappij en kunnen gezien de aard van het verzekeringscontract worden geclassificeerd als zogenaamde toegezegde-bijdrageregelingen. Dat wil zeggen dat de verplichting van Artsen zonder Grenzen aan de medewerkers, binnen het met de leveringsverzekeringsmaatschappij afgesloten verzekeringscontract, beperkt is tot het voldoen van de overeengekomen premies aan de levensverzekeringsmaatschappij. Deze premies worden als lasten opgenomen in het jaar waarop zij betrekking hebben. In de toelichting op de verdeling van de kosten (noot 2.8) is het bedrag vermeld dat als pensioenlasten is verwerkt uit hoofde van de betreffende pensioenregelingen. Het verzekeringscontract is met ingang van 1 januari 2008 vernieuwd en voor een periode van vijf jaar verlengd. Het verzekeringscontract is voor de jaarrekening beoordeeld volgens de ontwerprichtlijn oRJ271.3 zoals in december 2008 is gepubliceerd.

KOSTEN VOOR NOODHULP

De kosten voor Noodhulp betreffen de kosten van de hulpverleningsprojecten die door Artsen zonder Grenzen worden uitgevoerd. Dit betreft alle kosten die door de projecten ter plaatse worden gemaakt waarbij inbegrepen de kosten van uitgezonden medisch en logistiek personeel en de kosten van hulpgoederen die via het hoofdkantoor zijn ingekocht en naar de projecten zijn getransporteerd.

Goederen die via het hoofdkantoor worden ingekocht worden op het moment van transport naar de projectlanden aan de projecten toegerekend. Goederen die zijn geleverd en voor transport worden verzameld zijn als projectgebonden voorraad in de voorraden opgenomen. Openstaande orders worden door Artsen zonder Grenzen niet in de boekhouding verwerkt. De uitstaande orders zijn als budget committering zichtbaar en zijn opgenomen in de afstemming van ontvangsten en ontvangen facturen.

KOSTEN VOOR VOORBEREIDING EN COÖRDINATIE

De kosten voor Voorbereiding en coördinatie betreffen de kosten van het hoofdkantoor die gemaakt worden ter directe ondersteuning van de hulpverleningsprojecten die door Artsen zonder Grenzen worden uitgevoerd. Dit betreft onder meer de kosten van afdelingen die zorg dragen voor het verstrekken van medische adviezen, de inkoop van projectgoederen, de projectadministratie en het werven en uitzenden van personeel. De kosten van de Directeur Operaties en de Directeur Medisch zijn in de kosten voor Voorbereiding en coördinatie opgenomen.

Voor de hulpverleningsprojecten in een aantal landen is de voorbereiding en coördinatie (gedeeltelijk) uitbesteed aan de secties waarmee Artsen zonder Grenzen intensief samenwerkt. De kosten van uitbesteede activiteiten ter directe ondersteuning van de projecten in andere MSF-secties (2008: Canada en Duitsland) worden nader toegelicht in de hoofdstuk 5 'Verbonden partijen'.

KOSTEN VOOR VOORLICHTING EN BEWUSTMAKING

De kosten voor Voorlichting en bewustmaking betreffen de kosten van pleitbezorging in het kader van de statutaire doelstelling, waarmee vooral het bewerkstelligen van bewustwording wordt nagestreefd.

Voor de toewijzing van kosten aan Voorlichting en bewustmaking en de hieronder genoemde categorieën wordt uitgegaan van de volgende richtlijnen:

- De kosten voor de website voor 50% aan 'Voorlichting en bewustmaking' en voor 50% aan 'Kosten beheer en administratie';
- De kosten voor het periodiek Hulppost voor 25% aan 'Voorlichting en bewustmaking' en voor 75% aan 'Kosten eigen fondsenwerving';
- De kosten van het publiceren van het jaarverslag voor 50% aan 'Voorlichting en bewustmaking' en voor 50% aan 'Kosten beheer en administratie'.

SUBSIDIES EN COMMITTINGEN AAN DERDEN

Subsidies en committingen van Artsen zonder Grenzen aan derden worden op het moment van toekenning als kosten verantwoord.

KOSTEN EIGEN FONDSENWERVING

Kosten eigen fondsenwerving' betreffen alle kosten van activiteiten die direct of indirect ten doel hebben mensen en instellingen te bewegen geld te geven voor een of meer van de doelstellingen. De kosten voor het periodiek 'Hulppost' zijn voor 75% aan 'Kosten eigen fondsenwerving' toegerekend.

De bankkosten die samenhangen met fondsenwervingsactiviteiten worden door Artsen zonder Grenzen toegerekend aan de kosten van 'Beheer en administratie'. De kosten van automatisering en de bijbehorende afschrijvingskosten die betrekking hebben op het registreren en de communicatie met (potentiële) donateurs zijn in de 'Kosten eigen fondsenwerving' opgenomen.

KOSTEN VERKRIJGING SUBSIDIES VAN OVERHEDEN

De kosten voor het verwerven van subsidies van overheden zijn in 'Kosten verkrijging subsidies van overheden' opgenomen voor zover deze kosten op het hoofdkantoor zijn gemaakt. Dit betreft met name een deel van de personeelskosten die worden gemaakt in de afdeling projectadministratie. Het aandeel van deze kosten in de totale werkzaamheden is vastgesteld naar rato van het aandeel van subsidies in de totale financiering van de projecten.

KOSTEN BEHEER EN ADMINISTRATIE

Kosten beheer en administratie' betreffen de kosten die gemaakt worden voor het besturen en beheren van de organisatie. De kosten van de website zijn voor 50% aan 'Kosten beheer en administratie' toegerekend. Ook de kosten van het jaarverslag worden voor 50% aan 'Kosten beheer en administratie' toegerekend. De kosten van werving van personeel werkzaam op het hoofdkantoor en de kosten van het voeren van de algemene financiële administratie, de planning en control en (het merendeel van de) juridische kosten zijn in dit onderdeel opgenomen. Ook de kosten van het bestuur en de vereniging zijn in de kosten beheer en administratie opgenomen.

KOSTEN VOOR OVERHEAD

De kosten voor Overhead betreffen de facilitaire kosten van huisvesting, kantoorautomatisering, algemene verzekeringen en kantoorvoorzieningen. Ook de kosten van de afschrijvingen (met uitzondering van de afschrijvingskosten van de donateursdatabase) zijn in deze categorie opgenomen.

VERDELING KOSTEN VAN PERSONEEL EN KOSTEN VAN OVERHEAD

Personeelskosten op het hoofdkantoor worden door Artsen zonder Grenzen uit oogpunt van inzichtelijkheid niet als directe kosten toegewezen maar naar rato van de toewijsbare aantallen fulltime eenheden personeel op het hoofdkantoor aan de activiteiten toegerekend. De kosten van Overhead worden op dezelfde wijze aan de verschillende activiteiten toegerekend. In noot 2.8 van deze jaarrekening wordt inzicht in de verdeling van deze kosten gegeven. Voor de verdeling van de Overhead wordt de Aanbeveling Toepassing van Richtlijn 650 voor Kosten Beheer & Administratie (januari 2008) van de brancheorganisatie VFI gevolgd.

5 Verbonden partijen

In de Richtlijn voor de Jaarverslaggeving 650 worden eisen gesteld aan de jaarverslaggeving van organisaties die structureel met elkaar samenwerken. Strikt genomen zijn de definities die hiervoor worden gehanteerd niet van toepassing op Artsen zonder Grenzen. Artsen zonder Grenzen werkt weliswaar in het samenwerkingsverband Médecins Sans Frontières nauw samen maar in dat verband is de vereniging Artsen zonder Grenzen juridisch en financieel geheel zelfstandig. Er is echter in toenemende mate sprake van onderlinge afhankelijkheid. Naast de vereiste afstemming van het medisch en operationeel beleid, wordt gezamenlijk beleid gemaakt op het gebied van organisatieontwikkeling, financiën en personeelsmanagement.

5.1 Het samenwerkingsverband Médecins Sans Frontières

Artsen zonder Grenzen Nederland maakt deel uit van het samenwerkingsverband Médecins Sans Frontières, waarbinnen negentien landenorganisaties (MSF-secties) en een aantal daaraan verbonden instellingen actief zijn. Naast Artsen zonder Grenzen Nederland voeren vier landenorganisaties, te weten België, Frankrijk, Spanje en Zwitserland, daadwerkelijk zelfstandig projecten uit. Daarnaast bestaan er kantoren in Australië, Canada, Denemarken, Duitsland, Griekenland, Hong Kong, Italië, Japan, Luxemburg, Noorwegen, Oostenrijk, Verenigd Koninkrijk, Verenigde Staten en Zweden. Deze MSF-secties leveren een belangrijke bijdrage aan het realiseren van de doelstelling ten aanzien het uitdragen van het gedachtegoed van Médecins Sans Frontières, het rekruteren van medewerkers die worden uitgezonden, het werven van fondsen en het leveren van expertise voor de projecten. Elke MSF-sectie is een zelfstandige economische en juridische entiteit.

De MSF-secties hebben alle het Handvest van Médecins Sans Frontières onderschreven. Alle MSF-secties zijn verenigd in de in Zwitserland gevestigde vereniging 'Association Bureau Médecins sans Frontières International'. Alle voorzitters van de landenorganisaties zijn vertegenwoordigd in de Internationale Raad, de Algemene Ledenvergadering van MSF-Internationaal. Zij komen tenminste twee maal per jaar bijeen. De Internationale Raad kan besluiten nemen die de facto bindend zijn voor de individuele organisaties. De Internationale Raad houdt zich bezig met het bewaken van de doelstellingen en de identiteit van de organisatie, de bevordering van de onderlinge samenwerking en de

afstemming van het beleid. Een van de speerpunten in het beleid is het verbeteren van de onderlinge verantwoording en het toezicht.

De uitgangspunten voor de samenwerking zijn vastgelegd in een aantal basisdocumenten die door alle MSF-secties zijn onderschreven.

De voorzitters van de vijf uitvoerende MSF-secties, waaronder de voorzitter van Artsen zonder Grenzen Nederland, vormen samen met de internationale voorzitter en de internationale secretaris het dagelijks bestuur van de vereniging 'Association Bureau Médecins sans Frontières International'. Naast het bestuur is een onafhankelijke penningmeester benoemd.

Intensieve internationale samenwerking en afstemming van beleid en uitvoering zijn van belang omdat de activiteiten van de individuele organisaties elkaar in hoge mate beïnvloeden en van elkaar afhankelijk zijn. Op velerlei terreinen bestaat een reëel ketenrisico. Te denken valt ondermeer aan reputatierisico's, veiligheidsrisico's en financiële risico's. Het bestuur van Artsen zonder Grenzen onderkent deze risico's en spant zich, samen met de directie, in om de internationale samenwerking te bevorderen en te versterken.

5.2 Bestuurlijke verbanden en bestuurlijk-organisatorische risico's

Artsen zonder Grenzen Nederland werkt in het bijzonder samen met de MSF-secties in Canada, Duitsland en het Verenigd Koninkrijk. Deze MSF-secties zijn op toezichhoudend, beleidsbepalend en uitvoerend niveau betrokken bij de vereniging Artsen zonder Grenzen Nederland. Zoals uit de jaarrekening kan worden opgemaakt leveren deze MSF-secties een belangrijke financiële bijdrage aan de hulpverleningsprojecten; € 35,0 miljoen in 2008 (2007: € 47,3 miljoen). Ook worden veel medewerkers van deze MSF-secties uitgezonden naar hulpverleningsprojecten van Artsen zonder Grenzen Nederland; 273 uitzendingen in 2008 (2007: 298 uitzendingen). De vier MSF-secties werken samen in het 'Operationeel Centrum Amsterdam' (OCA). De samenwerking betreft uitsluitend de uitvoering van hulpverleningsprojecten en is geen formeel privaatrechtelijke organisatieverband. Het bestuur van de vereniging Artsen zonder Grenzen Nederland blijft derhalve juridische en financiële verantwoordelijkheid houden voor de uitvoering van de hulpverleningsprojecten die in deze jaarrekening zijn verantwoord.

De besturen van Artsen zonder Grenzen Nederland, Canada, Duitsland en het Verenigd Koninkrijk hebben gezamenlijk een overkoepelend orgaan, de OCA-Raad, in het leven geroepen. In de OCA-Raad hebben naast de vier voorzitters vier afgevaardigde bestuursleden zitting. De OCA-Raad houdt toezicht op de uitvoering van het medisch- en operationele beleid zoals afgesproken in het gezamenlijk opgestelde 'Strategisch plan 2007-2010'. Er is onderling afgesproken dat de OCA-Raad instemt met het operationele jaarplan en de tussentijdse voortgangsrapportages. De OCA-Raad heeft geen statutaire status of bevoegdheden. In 2009 zal worden bekeken op welke wijze de samenwerking in het 'Operationeel Centrum Amsterdam' ook juridisch kan worden vastgelegd. Hierbij zal ook

worden gekeken naar inpassing van de OCA-Raad in de verenigingsstructuur van Artsen zonder Grenzen Nederland.

Op uitvoerend niveau nemen de directeurs van de MSF-secties in Canada, Duitsland en het Verenigd Koninkrijk actief deel aan de dagelijkse leiding van de uitvoering van de projecten. Zij vormen voor dit deel gezamenlijk met de vier directieleden van Artsen zonder Grenzen Nederland het OCA-management team. De besturing van de kantoororganisaties is voorbehouden aan de individuele MSF-secties.

5.3 Financiële verbanden en financiële risico's

5.3 a Kosten van voorbereiding en coördinatie

In de totale kosten van Artsen zonder Grenzen Nederland zijn de kosten van voorbereiding en coördinatie die zijn verplaatst naar MSF-Canada en MSF-Duitsland niet opgenomen.

Deze kosten worden in de jaarrekeningen van de respectievelijke MSF-secties verantwoord. De kosten voor uitbestede werkzaamheden zijn als volgt:

	in valuta 2008	2008	2007	FTE	2008	2007
Kosten voorbereiding en coördinatie Artsen zonder Grenzen Nederland		10.354	11.258		102	112
Kosten uitbestede werkzaamheden MSF-Canada	CAD 522.186	307	359		5	2
Kosten uitbestede werkzaamheden MSF-Duitsland		791	881		8	9
Totaal kosten voorbereiding en coördinatie		11.452	12.498		115	123

Aan MSF-Verenigd Koninkrijk zijn geen directe werkzaamheden uitbesteed. MSF-Verenigd Koninkrijk heeft een pool van medisch specialisten in dienst, die de hulpverleningsprojecten ondersteunen met specialistisch advies, dataverzameling en onderzoek. De kosten van daadwerkelijk geleverd advies worden verrekend en zijn in deze jaarrekening

opgenomen in de kosten van 'Audit, advies en ondersteuning projecten'. De beheersing van de kosten van de uitbestede werkzaamheden en het aantal fte kan slechts in beperkte mate door Artsen zonder Grenzen Nederland worden beïnvloed.

5.3 b Betalingen en ontvangsten

De betalingen en ontvangsten uit het samenwerkingsverband Médecins Sans Frontières zijn in deze jaarrekening opgenomen en zoveel mogelijk specifiek benoemd. De betalingen binnen het samenwerkingsverband Médecins Sans Frontières betreffen vergoedingen voor ingeleende medewerkers die zijn uitgezonden en werkzaam zijn in de projectlanden. Voor alle ingeleende medewerkers wordt een onderling vastgestelde inleenovereenkomst

aangegaan waarin ook de onderlinge aansprakelijkheid is geregeld. De vergoedingen zijn gebaseerd op dagtarieven waarin geen opslagen of overheadkosten worden doorberekend. De overige betalingen betreffen de inkoop van projectgoederen van de inkooporganisaties 'MSF-Supply' (België) en 'MSF Logistique' (Frankrijk) en epidemiologisch onderzoek en dataverwerking van 'Epicentre', een onderdeel van MSF-Frankrijk. De ontvangsten uit

het samenwerkingsverband MSF betreffen voor het overgrote deel projectsubsidies. De projectsubsidies zijn gebaseerd op onderlinge contracten waarvoor in alle gevallen een rapportage verplichting bestaat. Daarnaast ontvangt Artsen zonder Grenzen Nederland

in beperkte mate vergoedingen voor door haar aan andere secties uitgeleende medewerkers. In 2008 bedroeg dit € 748.986 (2007: € 554.287).

5.3 c Internationale financiële afspraken

In het samenwerkingsverband MSF zijn afspraken gemaakt over de verdeling van de inkomsten die resteren na aftrek van de kosten van de kantoren en de afdrachten aan MSF-Internationaal. Vanaf het verslagjaar 2008 geldt dat Artsen zonder Grenzen Nederland kan rekenen op een aandeel uit de netto inkomsten van de volgende MSF-secties. Dit aandeel is uitgedrukt in een percentage van de gelden die beschikbaar zijn uit de inkomsten uit fondsenwerving verminderd met de kosten van de landenkantoren. Dit aandeel betreft voor Canada, Verenigd Koninkrijk, Verenigde Staten en Zweden een committering in valuta waarover een koersrisico wordt gelopen.

	Aandeel	Valuta
MSF- Canada	70%	CAD
MSF- Duitsland	70%	EUR
MSF- Verenigd Koninkrijk	70%	GBP
MSF- Hong Kong	30%	EUR
MSF- Oostenrijk	30%	EUR
MSF- Verenigde Staten	7,5%	USD
MSF- Zweden	20%	SEK

Met deze afspraken wordt een betere spreiding van het risico van mogelijk tegenvallende inkomsten uit publieksdonaties bereikt en daarmee de continuïteit van het uitvoeren van projecten beter gewaarborgd.

De afspraken rondom de afdrachten aan het internationale kantoor zijn gebaseerd op de totale inkomsten eigen fondsenwerving uit het voorgaande jaar. In 2008 was het aandeel van Artsen zonder Grenzen Nederland 8,82% van de totale kosten van MSF-Internationaal. Voor 2009 is het aandeel vastgesteld op 9,36%. De budgetten en de afdrachten worden jaarlijks door de Internationale Raad vastgesteld. De Internationale Raad kan besluiten internationaal gecoördineerde projecten te starten en te financieren. De MSF-secties kunnen niet worden verplicht daaraan mee te betalen. Artsen zonder Grenzen Nederland draagt aan MSF-Internationaal contributie af en betaald mee aan de campagne 'Access to Essential Medicines'. Sinds 2008 wordt 1% van de inkomsten afgedragen aan het door MSF-Internationaal beheerde fonds voor innovatieve projecten. De kosten voor Artsen zonder Grenzen Nederland zijn in de jaarrekening als afdrachten verantwoord. Artsen zonder Grenzen Nederland deed in 2008 geen beroep op het innovatiefonds.

Er zijn afspraken gemaakt over de hoogte, de besteding en de locatie van het totaal van de reserves van alle MSF organisaties. Er worden maandelijks interne, gecombineerde budget- en kasstroomrapportages opgesteld. In het samenwerkingsverband MSF is een handleiding General Accepted Accounting Principles vastgesteld waarin ook de kosten-toerekeningen zijn voorgeschreven, die ook door Artsen zonder Grenzen Nederland in deze jaarrekening worden toegepast.

Met ingang van 2006 zijn afspraken gemaakt over het aannemen van uitgezonden personeel. In principe krijgen alle uitgezonden medewerkers een contract in het land waar zij woonachtig zijn indien daar een MSF-sectie gevestigd is. De arbeidsvoorwaarden en de beloningsstructuur voor uitgezonden medewerkers zijn volledig geharmoniseerd en naar rato van lokale koopkracht en het niveau van sociale zekerheid geïndexeerd. Alle uitgezonden medewerkers zijn in één wereldwijde ziektekosten- en arbeidsongeschiktheidsverzekering ondergebracht. Vanaf 2009 is de verzekering voor aansprakelijkheid met betrekking tot medisch handelen ook wereldwijd geregeld. Voor een aantal landen waar Artsen zonder Grenzen werkt gelden beperkingen voor de verzekeringsdekking. In het samenwerkingsverband MSF zijn hierover nadere afspraken gemaakt.

5.4 De gecombineerde jaarrekening 2007

Sinds 2003 publiceert het samenwerkingsverband MSF een gecombineerde jaarrekening. De gecombineerde jaarrekening 2008 verschijnt medio 2009 na de publicatie van de jaarrekening van Artsen zonder Grenzen Nederland. De gecombineerde jaarrekening 2007 is voorzien van een goedkeurende accountantsverklaring die gezamenlijk is afgegeven door

KPMG S.A. en Ernst & Young et autres te Parijs, Frankrijk. De balans en de staat van baten en lasten zijn hieronder opgenomen. De gecombineerde jaarrekening 2007 is gepubliceerd op de website van Artsen zonder Grenzen (www.artsenzondergrenzen.nl of www.msf.org).

Médecins Sans Frontières gecombineerde staat van baten en lasten 2007

IN DUIZENDEN EURO'S

	2007	2006
INKOMSTEN		
Publieksdonaties	438.906	405.122
Subsidies van private organisaties	79.827	83.272
Subtotaal eigen fondsenwerving	518.733	488.394
Subsidies van overheden	54.204	61.780
Overige baten	19.788	18.534
Totaal Inkomsten	592.725	568.708
UITGAVEN		
Uitgaven aan de doelstelling		
Directe kosten Noodhulp	-375.439	-375.385
Voorbereiding en coördinatie	-63.622	-55.791
Voorlichting en bewustmaking	-19.420	-18.039
Door derden uitgevoerde activiteiten	-9.088	-7.912
Subtotaal uitgaven aan de doelstelling	-467.568	-457.127
OVERIGE UITGAVEN		
Fondsenwerving	-76.866	-71.844
Beheer en administratie	-32.843	-30.845
Inkomsten belasting	-97	-89
Subtotaal overige uitgaven	-109.806	-102.778
Totaal Uitgaven	-557.374	-559.905
Koersresultaten	-3.241	-4.542
Overschot / (tekort)	12.110	4.261

INDICATOREN BIJ DE STAAT VAN BATEN EN LASTEN	2007	2006
Besteed aan de doelstelling / totaal uitgaven	83,9%	81,6%
Besteed aan de doelstelling / totaal inkomsten	78,9%	80,4%
Kosten fondsenwerving / Inkomsten eigen fondsenwerving	14,8%	14,7%
Beheer en Administratie/ Totaal uitgaven	5,9%	5,5%

Médecins Sans Frontières gecombineerde Balans 2007

IN DUIZENDEN EURO'S

TOTAAL	2007	2006
Immateriële vaste activa	2.838	2.037
Materiële vaste activa	28.668	29.218
Financiële activa	5.639	4.511
Vaste activa	37.145	35.766
Vorraden	20.046	19.485
Te ontvangen subsidies van overheden	16.822	18.969
Te ontvangen bijdragen	14.991	16.891
Debiteuren	4.820	6.250
Overige te ontvangen bedragen	4.357	4.678
Liquide middelen	350.171	347.454
Vlottende activa	411.207	413.727
Totaal Activa	448.352	449.493
Bestemmingsreserves	2.478	2.478
Vrije reserves	402.175	389.361
Overige reserves	-14.578	-7.102
Subtotaal reserves	390.075	384.737
Voorzieningen en voorwaardelijke verplichtingen	3.387	4.300
Opgenomen leningen	2.569	5.256
Crediteuren en overige schulden	42.654	44.026
Vooruitontvangen baten	9.662	11.162
Bankschulden	5	12
Subtotaal Schulden	58.277	64.756
Totaal Passiva	448.352	449.493

INDICATOREN BIJ DE BALANS

	2007	2006
Reserves als % van totaal uitgaven	70%	69%
en in aantal maanden	8,4	8,2
Current Ratio	7,1	6,4
Solvabiliteit	87%	86%

6 Meerjarenbegroting

De meerjarenraming is de financiële vertaling van het *Strategisch plan 2007-2010* dat in 2006 door het bestuur werd goedgekeurd. In het strategisch plan werd uitgegaan van een gestage groei van de organisatie. In werkelijkheid variëren de kosten van noodhulp omdat zij mede afhankelijk zijn van de noodzaak van medische noodhulp ten gevolge van conflicten of natuurrampen. De kosten van noodhulp zijn in 2008 uitgekomen op het niveau dat was begroot. In 2008 werd echter minder uitgegeven aan geplande projecten terwijl meer aan onvoorziene projecten werd uitgegeven in onder meer Myanmar (na de cycloon Nargis) en Zimbabwe (cholera uitbraak en voedseltekorten).

Voor 2009 is de begroting voor Noodhulp volgens plan gehandhaafd. Omdat in 2008 een overschot werd gerealiseerd kan in 2009 een tekort van inkomsten en uitgaven worden begroot. Dit tekort zal worden gefinancierd uit de overige vrije reserves. In de begroting van de inkomsten is rekening gehouden met een verdere verslechtering van de koers van het Britse Pond en andere valuta. Medio 2009 zal een begin worden gemaakt met het opstellen van een nieuwe meerjarenraming voor de periode 2011-2015.

6.1 Begroting inkomsten en uitgaven

IN DUIZENDEN EURO'S

	Werkelijk 2005	Werkelijk 2006	Werkelijk 2007	Werkelijk 2008	Begroot 2009	Raming 2010
INKOMSTEN						
Baten eigen fondsenwerving	25.979	28.034	33.070	38.080	36.800	39.000
Aandeel in gezamenlijke acties	7	0	0	0	0	0
Aandeel in acties van derden:						
Opbrengst Nationale Postcode Loterij	14.662	14.996	15.461	18.883	15.000	15.000
Baten uit het samenwerkingsverband MSF	53.383	57.462	58.790	55.811	49.250	55.000
Subsidies van overheden	27.745	18.823	12.140	16.271	20.000	24.000
(in % van de uitgaven Noodhulp)	30%	19%	13%	17%	19%	21%
Overige baten en lasten	2.099	875	1.062	1.390	1.200	1.000
Totaal beschikbaar voor de doelstelling	<u>123.875</u>	<u>120.190</u>	<u>120.523</u>	130.435	122.250	<u>134.000</u>
BESTEDINGEN						
Besteed aan de doelstellingen						
Noodhulp	93.952	99.714	92.113	94.735	104.000	111.800
Voorbereiding en coördinatie in Nederland	9.523	10.430	11.258	10.354	9.900	9.500
Voorlichting en bewustmaking	2.498	2.161	2.092	2.077	2.500	2.500
Aan derden verstrekte subsidies:	645	542	449	3.860	240	0
Totaal besteed aan de doelstelling	<u>106.618</u>	<u>112.847</u>	<u>105.912</u>	111.026	116.640	<u>123.800</u>
(in % van totaal beschikbaar voor de doelstelling - beleidsnorm is > 80%)	86%	94%	88%	85%	95%	92%
Werving baten						
Kosten eigen fondsenwerving	3.566	5.873	7.055	6.265	6.600	6.500
(in % van de baten eigen fondsenwerving - streven is < 20%)	14%	21%	21%	16%	18%	17%
Kosten verkrijging subsidies van overheden	120	142	146	125	150	150
Beheer en administratie	3.215	3.372	3.345	3.527	3.575	3.550
Totale bestedingen	<u>113.519</u>	<u>122.234</u>	<u>116.458</u>	120.943	126.965	<u>134.000</u>
(in % van totaal van de baten)	92%	102%	97%	93%	104%	100%
Resultaat uit operationele activiteiten	<u>10.356</u>	<u>-2.044</u>	<u>4.065</u>	9.492	-4.715	<u>0</u>

6.2 Ontwikkeling van de kosten en indicatoren

IN DUIZENDEN EURO'S

Artsen zonder Grenzen gebruikt een aantal indicatoren voor de sturing van het financiële beleid en het opstellen van de begroting. De indicatoren worden gebruikt om na te gaan of de organisatie doeltreffend wordt bestuurd en of het merendeel van de bestedingen daadwerkelijk aan hulpverleningsprojecten wordt gedaan.

Overeenkomstig de normen in het samenwerkingsverband MSF streven de MSF-secties er naar tenminste 80% van de uitgaven aan de doelstelling te besteden. Dat betekent dat de uitgaven aan 'Beheer en administratie' plus de kosten van fondsenwerving niet meer mo-

gen bedragen dan 20% van de uitgaven. In werkelijkheid liggen deze kosten, bij de huidige financiële omvang van de hulpverleningsactiviteiten veel lager. Artsen zonder Grenzen Nederland stelt zichzelf een striktere beleidsnorm waarbij de kosten van het hoofdkantoor niet meer dan 20% van de totale kosten mogen bedragen. In 2008 werd deze norm net gehaald nadat in 2007, door geplande extra investeringen in fondsenwervingsactiviteiten de kosten van het hoofdkantoor in Amsterdam hoger werden.

	Werkelijk 2005	Werkelijk 2006	Werkelijk 2007	Werkelijk 2008	Begroot 2009	Raming 2010
VOORBEREIDING EN COÖRDINATIE						
Kosten Voorbereiding en coördinatie Amsterdam	9.523	10.430	11.258	10.354	9.900	9.500
Kosten uitbestede werkzaamheden MSF-Canada + MSF-Duitsland	0	442	1.240	1.098	1.400	1.350
Totaal kosten Voorbereiding en coördinatie (in % van totaal besteed aan de doelstelling – beleidsnorm is 8-10%)	9.523 9%	10.872 10%	12.498 12%	11.452 10%	11.300 10%	10.850 9%
Voorlichting en bewustmaking	2.498	2.161	2.093	2.077	2.500	2.500
Beheer en administratie plus kosten werving baten (in % van totale uitgaven – beleidsnorm is 10- 12%)	6.901 6%	9.387 7%	10.546 9%	9.917 8%	10.325 8%	10.200 7%
Totaal uitgaven op het Hoofdkantoor (in % van totale uitgaven – beleidsnorm is < 20%)	18.922 17%	22.420 18%	25.137 22%	23.446 19%	24.125 19%	23.550 18%

Een deel van het management van de door Artsen zonder Grenzen uitgevoerde projecten wordt uitbesteed aan de MSF-secties in Duitsland en Canada (zie ook hoofdstuk 5; "Verbonden partijen"). Op korte termijn had dit een kostenstijging tot gevolg (2006 en 2007). In 2008 is voor het eerst een daling van de kosten van het kantoor in Amsterdam zichtbaar. In de begroting voor 2009 is een verdere daling voorzien. In 2006 en 2007 heeft Artsen

zonder Grenzen Nederland geïnvesteerd in fondsenwerving. De investeringen in eigen fondsenwerving zijn in 2008 enigszins verminderd. Hierdoor is het percentage kosten van fondsenwerving ten opzichte van de baten gedaald. Gemiddeld over drie jaren is het percentage in 2008 opgelopen tot 21% om vervolgens weer af te nemen. Artsen zonder Grenzen Nederland blijft hiermee ruim binnen de door het CBF gestelde norm van 25%.

6.3 Ontwikkeling van de personeelsbezetting

IN FULLTIME EQUIVALENTEN (FTE)

	Werkelijk 2005	Werkelijk 2006	Werkelijk 2007	Werkelijk 2008	Begroot 2009	Raming 2010
Aantal uitgezonden medewerkers	590	592	535	467	490	575
Aantal medewerkers kantoor Amsterdam	167	179	179	168	171	172
Aantal nationale medewerkers werkzaam in de projecten	7.800	6.450	5.602	5.420	6.260	6.000

In 2005 en 2006 werd het aantal nationale staf in dienst van Artsen zonder Grenzen gemeten per 31 december. De administratie van de nationale medewerkers wordt verbeterd en de vermelding van het aantal is met ingang van het boekjaar 2007 gewijzigd in voltijd eenheden (FTE).

7 Overige gegevens

7.1 Gebeurtenissen na balansdatum

Op 4 maart 2009 heeft de regering van Sudan Artsen zonder Grenzen gesommeerd haar hulpverleningsactiviteiten in Darfur met onmiddellijke ingang te beëindigen. Alle uitgezonden medewerkers zijn uitgewezen en alle eigendommen van Artsen zonder Grenzen zijn door de Sudanese overheid in beslag genomen. Artsen zonder Grenzen is meer dan 20 jaar in Sudan actief geweest. In 2003 was Artsen zonder Grenzen een van de eerste organisaties die de humanitaire crisis in Darfur onderkende en noodhulp op gang bracht. In 2004 en 2005 breidden de activiteiten zich sterk uit. In de periode 2004-2008 besteedde Artsen zonder Grenzen Nederland € 47.865.724 aan (medische) noodhulp voor de bevolking van Darfur. De verbanning uit Darfur kon niet worden voorzien.

De gebeurtenissen na balansdatum hebben geen effect op de balans voor 2008. Zoals in de grondslagen (hoofdstuk 4) is beschreven worden de kosten van voorraden en materiële vaste activa op het moment van verzending naar de projecten als kosten verantwoord. Desondanks gaat met de inbeslagname door de Sudanese overheid naar nu kan worden ingeschat ter waarde van € 1.500.000 tot € 2.000.000 aan activa verloren die anders aan noodhulp zouden worden besteed.

Op 4 maart 2009 zijn de banktegoeden van Artsen zonder Grenzen die bij banken in Sudan worden aangehouden door de Sudanese overheid bevroren. Op dat moment bedroegen de saldi ongeveer € 283.500. De huidige status van de banksaldi is niet duidelijk. Er zijn in deze jaarrekening geen voorzieningen opgenomen voor mogelijke afschrijving van banktegoeden.

De gebeurtenissen na balansdatum hebben geleid tot aanmerkelijke verplichtingen. Volgens de uitzettingsorder is Artsen zonder Grenzen gehouden alle financiële verplichtingen in Sudan na te komen. De verplichtingen die voortvloeien uit de arbeidswetgeving en die samenhangen met de beëindiging van arbeidscontracten van nationale staf zullen tussen de € 800.000 en € 1.500.000 bedragen. Deze kosten zullen in de lopende begroting voor het jaar 2009 reeds geplande uitgaven voor Darfur vervangen. In deze jaarrekening zijn geen voorzieningen voor deze verplichtingen opgenomen.

Er zijn geen overige verplichtingen met betrekking tot de hierboven genoemde gebeurtenissen die in deze jaarrekening verantwoord moeten worden.

7.2 Ondertekening en accountantsverklaring

Deze jaarrekening is opgesteld door de directie. Onder voorbehoud van een goedkeurende verklaring van de accountant is de jaarrekening vastgesteld door het volledige bestuur van de Vereniging Artsen zonder Grenzen in haar vergadering van 13 maart 2009. De jaarrekening wordt op 15 mei 2009 aan de Algemene Ledenvergadering ter goedkeuring voorgelegd.

Amsterdam, 10 april 2009

De directeur, het bestuur

ACCOUNTANTSVERKLARING

Aan het bestuur van de Vereniging Artsen zonder Grenzen

OPDRACHT

Wij hebben de in dit verslag op pagina 5 tot en met 49 opgenomen jaarrekening 2008 van de vereniging Artsen zonder Grenzen te Amsterdam bestaande uit de balans per 31 december 2008 en de staat van lasten en baten over het jaar 2008 met de toelichting gecontroleerd.

VERANTWOORDELIJKHEID VAN HET BESTUUR

Het bestuur van de vereniging Artsen zonder Grenzen is verantwoordelijk voor het opmaken van de jaarrekening die het vermogen en het resultaat getrouw dient weer te geven, alsmede voor het opstellen van het jaarverslag, beide in overeenstemming met de Richtlijn voor de jaarverslaggeving Fondsenwervende Instellingen (RJ 650).

Deze verantwoordelijkheid omvat onder meer: het ontwerpen, invoeren en in stand houden van een intern beheersingssysteem relevant voor het opmaken van en getrouw weer geven in een jaarrekening van vermogen en resultaat, zodanig dat deze geen afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of fouten bevat, het kiezen en toepassen van aanvaardbare grondslagen voor financiële verslaggeving en het maken van schattingen die onder de gegeven omstandigheden redelijk zijn.

VERANTWOORDELIJKHEID VAN DE ACCOUNTANT

Onze verantwoordelijkheid is het geven van een oordeel over de jaarrekening op basis van onze controle. Wij hebben onze controle verricht in overeenstemming met Nederlands recht. Dienovereenkomstig zijn wij verplicht te voldoen aan de voor ons geldende gedragsnormen en zijn wij gehouden onze controle zodanig te plannen en uit te voeren dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de jaarrekening geen afwijkingen van materieel belang bevat.

Een controle omvat het uitvoeren van werkzaamheden ter verkrijging van controle-informatie over de bedragen en de toelichtingen in de jaarrekening.

De keuze van de uit te voeren werkzaamheden is afhankelijk van de professionele oordeelsvorming van de accountant, waaronder begrepen zijn beoordeling van de risico's van afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of fouten.

In die beoordeling neemt de accountant in aanmerking het voor het opmaken van en getrouw weergeven in de jaarrekening van het vermogen en resultaat relevante interne beheersingssysteem, teneinde een verantwoorde keuze te kunnen maken van de controlewerkzaamheden die onder de gegeven omstandigheden adequaat zijn maar die niet tot doel hebben een oordeel te geven over de effectiviteit van het interne beheersingssysteem van de vereniging Artsen zonder Grenzen.

Tevens omvat een controle onder meer een evaluatie van de aanvaardbaarheid van de toegepaste grondslagen voor financiële verslaggeving en van de redelijkheid van schattingen die het bestuur van de vereniging Artsen zonder Grenzen heeft gemaakt, alsmede een evaluatie van het algehele beeld van de jaarrekening. Wij zijn van mening dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

OORDEEL

Wij zijn van oordeel dat de jaarrekening van de vereniging Artsen zonder Grenzen een getrouw beeld geeft van de grootte en de samenstelling van het vermogen van de vereniging Artsen zonder Grenzen op 31 december 2008 en van het resultaat over 2008 in overstemming met de Richtlijn voor de jaarverslaggeving Fondsenwervende Instellingen (RJ 650).

Wij melden dat het jaarverslag, voor zover wij dat kunnen beoordelen, verenigbaar is met de jaarrekening.

Amstelveen, 10 april 2009

KPMG Accountants N.V.

W. Tjoelker RA

GEBRUIKTE AFKORTINGEN

AA	Auswärtiges Amt (Duitsland)	MSF-A	Médecins Sans Frontières Austria (Oostenrijk)
BuZa	Ministerie van Buitenlandse Zaken	MSF-B	Médecins Sans Frontières België
CIDA	Canadian International Development Agency	MSF-C	Médecins Sans Frontières Canada
DANIDA	Danish International Development Assistance	MSF-G	Médecins Sans Frontières Germany (Duitsland)
DFID	Department for International Development (Groot-Brittannië)	MSF-HK	Médecins Sans Frontières Hong Kong
ECHO	European Commission Humanitarian Aid Office	MSF-IO	Médecins Sans Frontières International Office
EU	European Union	MSF-I	Médecins Sans Frontières Italië
Ireland Aid (DCI)	Development Cooperation Ireland - Ireland Aid	MSF-J	Médecins Sans Frontières Japan
NORAD	Norwegian Agency for Development Cooperation	MSF-Lux	Médecins Sans Frontières Luxemburg
NRMFA	Royal Norwegian Ministry of Foreign Affairs	MSF-S	Médecins Sans Frontières Sweden
PSI	Population Services International	MSF-SP	Médecins Sans Frontières Spanje
SDC	Swiss Agency for Development and Cooperation	MSF-N	Médecins Sans Frontières Noorwegen
SHO	Samenwerkende Hulporganisaties	MSF-UK	Médecins Sans Frontières United Kingdom (Verenigd Koninkrijk)
Sida	Swedish International Development Cooperation Agency	MSF-USA	Médecins Sans Frontières United States of America (Verenigde Staten)
UNAIDS	Joint United Nations Programme on HIV/AIDS	CBF	Centraal Bureau Fondsenwerving
UNFPA	United Nations Population Fund	MSF	Médecins Sans Frontières (Artsen zonder Grenzen)
UNHCR	United Nations High Commissioner for Refugees	MSF-sectie	Landenorganisatie van Médecins Sans Frontières (Artsen zonder Grenzen)
UNICEF	United Nations Children's Fund	NPL	Nationale Postcode Loterij
WFP	United Nations World Food Program	VFI	Brancheorganisatie Vereniging Fondsenwervende Instellingen